

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Özel Eğitim Anabilim Dalı
Özel Eğitim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE DUYGUSAL ZEKÂNIN YARATICILIK
VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Merve GÜRBÜZ

ORCID: 0000-0001-7859-8004

Danışman

Doç. Dr. Şerife Şenay İLİK

ORCID: 0000-0001-7092-379X

Konya – 2024

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	ii
TEŞEKKÜR.....	vi
TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	vii
BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ	viii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Problem Cümlesi	3
1.3.1. Alt problemler.....	3
1.4. Araştırmanın Önemi	4
1.5. Sayıtlılar	5
1.6. Sınırlılıklar.....	6
1.7. Tanımlar	6
2. KURAMSAL BİLGİLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	7
2.1. Üstün Yetenekli Bireyler	7
2.1.1. Üstün yetenek, özel yetenek, üstün zekâ tanımı	7
2.1.2. Üstün zekâlı bireylerin özellikleri	9
2.1.2.1. Genel zihinsel yetenek.....	9
2.1.2.2. Özel akademik yetenek.....	10

2.1.2.3. Yaratıcılık	10
2.1.2.4. Liderlik	10
2.1.2.5. Psikomotor alanda üstün yetenek	11
2.1.2.6. Güzel sanatlarda üstün yetenek	11
2.1.3. Üstün yetenekli bireylerin tanılanması	11
2.1.3.1. Bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM).....	12
2.1.4. Üstün yeteneklilik modelleri	12
2.1.4.1. Üç halka kuramı.....	12
2.1.4.2. Beşgen kuramı	13
2.1.5. Üstün yeteneklilerin eğitim stratejileri	14
2.1.5.1. Zenginleştirme	15
2.1.5.2. Gruplama	15
2.1.5.3. Hızlandırma	15
2.2. Duygusal Zekâ.....	15
2.2.1. Duygusal zekâ modelleri	17
2.2.1.1. Goleman duygusal zekâ modeli.....	17
2.2.1.2. Bar-On duygusal zekâ modeli	18
2.2.2. Üstün yetenekli bireylerde duygusal zekâ	19
2.3. Yaratıcılık	20
2.3.1. Yaratıcılığın tanımı.....	20
2.3.2. Yaratıcılık türleri	21
2.3.3. Üstün Yetenekli Bireylerde Yaratıcılık	22
2.4. Problem Çözme Becerileri	22
2.4.1. Problem çözme becerileri tanımı	22
2.4.2. Problem çözme süreci.....	23
2.4.3. Üstün Yetenekli Bireylerde Problem Çözme Becerileri.....	23
2.5. İlgili Araştırmalar	24
2.5.1. Yurt içinde yapılan çalışmalar	24
2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar	29

3. YÖNTEM	34
3.1. Araştırmanın Modeli	34
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu.....	34
3.3. Veri Toplama Araçları.....	36
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	37
3.3.2. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF).....	37
3.3.3. Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)	37
3.3.4. Bireysel Yaratıcılık Ölçeği	37
3.4. Verilerin Toplanması.....	38
3.5. Verilerin Çözümlemesi.....	38
3.5.1. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) Veri Çözümlemesi	39
3.5.2. Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)Veri Çözümlemesi	40
3.5.3. Bireysel Yaratıcılık Ölçeği Veri Çözümlemesi	40
BÖLÜM 4.....	41
4. BULGULAR	41
4.1. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlarla İlgili Betimsel İstatistikler	41
4.2. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	41
4.3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	43
4.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	44
4.5. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular	45
4.6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	46
4.7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular	47
4.8. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular.....	48
4.9. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular	49
BÖLÜM 5.....	51

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	51
5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	51
5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma.....	54
5.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma.....	55
5.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma	56
5.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	57
5.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Tartışma	58
5.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	58
5. 8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Tartışma	60
SONUÇ	61
ÖNERİLER.....	62
KAYNAKLAR.....	63
EKLER	77

TEŞEKKÜR

Ne üstün zekâ ne hayal gücü ne de ikisi beraber bir dahi yapmaya yeter. Sevgi, sevgi, sevgi... İşte bu dehanın ta kendisidir.

Mozart

Çocuklarımızın sevdiği, sevildiği özgürce oynadığı, hayal kurduğu ve hayallerinin peşinde koştuğu güzel yarınları olması umuduyla. Bu çalışma özel yetenekli öğrencilerin duygusal zekâları ile ilgili yapılmış bir çalışmadır ve zihinsel yetenek kadar önemli olan duygularımızın anlaşılması, yönetilebilmesi, ifade edilebilmesinin öneminin anlaşılması için yardımcı olmasını temenni ediyorum.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi birikimi, yönlendirmeleri ve desteği için sayın danışmanın Doç. Dr. Üyesi Şerife Şenay İLİK'e ve emeklerinden ve katkılarından dolayı Prof. Dr. Hakan Sarı'ya ve bütün hocalarıma teşekkür ediyorum.

Yüksek lisansa başlamam ve devam etmemde en büyük destekçim sevgili eşim Tolunay GÜRBÜZ' e teşekkür ediyorum.

Eğitim hayatım boyunca madden ve manen her zaman yanımda olan, desteklerini her zaman hissettiğim canım ailem, sevgili babam Musa SARISAKAL, sevgili annem Gülsüm SARISAKAL ve sevgili kardeşlerime çok teşekkür ediyorum.

Çalışmam sürecinde yardımcı olan sevgili arkadaşlarım Fatma Şahin, Gizem Adıgüzel'e, Kayseri BİLSEM idari personel, öğretmen ve öğrencilerine, destekleyen yardımcı olan bütün arkadaşlarıma teşekkür ediyorum.

Son olarak yüksek lisans sürecimin en güzel arkadaşı canım kızım Banuçiçek GÜRBÜZ'e hayatına katkı sağlaması ve ilham olması umuduyla çalışmamı ithaf ediyorum.

Merve GÜRBÜZ

Temmuz 2024

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Üstün Yetenekli Öğrencilerde Duygusal Zekânın Yaratıcılık ve Problem Çözme Becerileri İle İlişkisinin başlıklı tez çalışmamın toplam **97** sayfalık kısmına ilişkin, 22/07/2024 tarihinde tez danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı **%20** olarak belirlenmiştir.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Tez çalışması orijinallik raporu sayfası hariç
2. Bilimsel etik beyannamesi sayfası hariç
3. Önsöz hariç
4. İçindekiler hariç
5. Simgeler ve kısaltmalar hariç
6. Kaynaklar hariç
7. Alıntılar dahil
8. 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Necmettin Erbakan Üniversitesi Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esaslarını inceledim ve tez çalışmamın, bu uygulama esaslarında belirtilen azami benzerlik oranının (%30) altında olduğunu ve intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

22/07/2024

Merve GÜRBÜZ

Doç. Dr. Şerife Şenay İLİK

BİLİMSEL ETİK BEYANNAMESİ

Bu tezin tamamının kendi çalışmam olduğunu, planlanmasından yazımına kadar tüm aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez hazırlama kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını ve bu kaynakların kaynaklar listesine eklendiğini beyan ederim.

22/07/2024

Merve GÜRBÜZ

Kısaltmalar

DZÖÖ: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği

ÜLPAÖ: Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği

BYÖ: Bireysel Yaratıcılık Ölçeği

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

IQ: Bilişsel Zekâ

EQ: Duygusal Zekâ

Bkz.: Bakınız

Akt.: Aktaran

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilere ve Ailelere Yönelik Demografik Bilgiler	35
Tablo 2: Normallik İstatistikleri	39
Tablo 3: Duygusal Zekâ Özelliği Adölesan Kısa Formu (TEIQue- ASF) Ölçeği, Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği ve Bireysel Yaratıcılık Ölçeği'ne Ait Betimsel İstatistikler	41
Tablo 4: Cinsiyete Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği t-test Bilgileri	42
Tablo 5: Öğrencinin Sınıf Düzeyine Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri	43
Tablo 6: Öğrencinin Ailesinin Gelir Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri	44
Tablo 7: Öğrencinin Annesinin Eğitim Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri	45
Tablo 8: Öğrencinin Babasının Eğitim Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri	46
Tablo 9: Öğrencinin Ailedeki Birey Sayısının Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri	47
Tablo 10: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık Ölçeklerinin Pearson Korelasyon İstatistik Bilgileri	48
Tablo 11: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık Çoklu Regresyon İstatistik Bilgileri	49

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Renzulli Üç Halka Modeli	13
Şekil 2: Sternberg ve Zhang'ın Beşgen Kuramı.....	14
Şekil 3: Duygusal Zekâ Yeterlilikleri.....	16
Şekil 4: Goleman Duygusal Zekâ Modeli	18
Şekil 5: Bar-On Duygusal Zekâ Modeli.....	19
Şekil 6: Yaratıcılık Boyutları	21
Şekil 7: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi	22

ÖZET

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Özel Eğitim Anabilim Dalı

Özel Eğitim Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE DUYGUSAL ZEKÂNIN YARATICILIK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Merve GÜRBÜZ

Modern toplumlar bilgilerin kümülatif ilerlemesiyle inşa edilmektedir ve bu inşa insanların katkılarıyla olmaktadır. Çağa ayak uydurmak için akademik, sosyal, duygusal, iletişim gibi her yönden gelişmiş bireyler gerekmektedir. Üstün yetenekli bireylerin sadece akademik becerilerde değil, farklılaşan duygusal, sosyal, fiziksel gelişimleri de sürece dahil edilerek bir bütün olarak eğitim verilmesi gerekmektedir. Ülkemizin ve dünyanın geleceği için üstün yetenekli eğitimi oldukça önemlidir. Üstün yetenekli bireylerin üstün olduğu alanda eğitimler verilirken aynı zamanda içinde bulundukları duygu durumlarını anlama, anlatma, diğer insanlarla iletişime geçebilme, problemleri çözebilmeleri ve yaratıcılıklarını ortaya koyabilmeleri için duygusal zekâ önemlidir. Bu çalışmanın amacı üstün yetenekli öğrencilerde duygusal zekânın yaratıcılık ve problem çözme becerileri ile ilişkisinin incelenmesidir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel(korelasyonel) tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırma 2023-2024 yılında Kayseri ilinde üstün yetenekli tanısı almış ve Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim gören 102 kız, 67 erkek toplam 169 lise öğrencisi ile yapılmıştır ve öğrencilerin yaş aralığı 13-17 arasında değişmektedir. Çalışmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ) ve Bireysel Yaratıcılık Ölçeği (BYÖ) kullanılmıştır. Verilerin toplanması gönüllük esasına göre ve yüz yüze yapılmıştır. Veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde t-test, One Way ANOVA, duygusal zekâ, problem çözme ve yaratıcılık arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Korelasyon Analizi ve yordama gücünün belirlenebilmesi için Regresyon Analizi yapılmıştır. Araştırmanın sonuçları incelendiğinde öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin yaratıcılık ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Duygusal zekâ düzeyindeki artışın yaratıcılık düzeyinde de puan artışı olarak görüldüğü, öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin problem çözme becerileri ile ilişkili olduğu, duygusal zekâ düzeyi puanı artarken problem çözme becerileri puanı da artmaktadır. Duygusal zekâ, yaratıcılık, problem çözme becerilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne- baba eğitim düzeyi, ailedeki birey sayısı gibi değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Üstün yeteneklilik, duygusal zekâ, yaratıcılık, problem çözme becerileri

ABSTRACT

Necmettin Erbakan University, Graduate School of Educational Sciences

Department of Special Education

Special Education Program

Master Thesis

THE RELATIONSHIP BETWEEN EMOTIONAL INTELLIGENCE, CREATIVITY, AND PROBLEM-SOLVING SKILLS IN GIFTED STUDENTS

Merve GÜRBÜZ

Modern societies are built upon the cumulative advancement of knowledge, and this construction is driven by the contributions of individuals. To keep pace with the times, societies require individuals who are developed in all aspects, including academic, social, emotional, and communication skills. Gifted individuals, who often display exceptional abilities, require education that encompasses not only their academic talents but also their distinct emotional, social, and physical development. The education of gifted individuals is crucial for the future of both our country and the world. While educating gifted individuals in their areas of excellence, it is equally important to focus on their emotional intelligence to understand and express their emotions, engage with others, solve problems, and demonstrate creativity. The aim of this study is to examine the relationship between emotional intelligence and the creativity and problem-solving skills of gifted students. The research is designed in a relational (correlational) survey model, which is one of the quantitative research methods. The study was conducted in the 2023-2024 academic year in Kayseri, involving a total of 169 high school students (102 girls, 67 boys) diagnosed as gifted and receiving education at the Science and Art Center. The students' ages ranged from 13 to 17 years. Data were collected through the Personal Information Form, the Trait Emotional Intelligence Questionnaire-Adolescent Short Form (TEIQue-ASF), the Perceived Problem-Solving Skills Scale for Gifted High School Students (PPSGSS), and the Individual Creativity Scale (ICS). Data collection was conducted face-to-face on a voluntary basis. The data were analyzed using the SPSS 22.0 software. Statistical analyses included the t-test, One-Way ANOVA, Correlation Analysis to determine the relationship between emotional intelligence, problem-solving, and creativity, and Regression Analysis to assess the predictive power. The results of the study revealed that the emotional intelligence levels of students are related to their creativity. An increase in emotional intelligence level is reflected as an increase in creativity scores. Similarly, students' emotional intelligence levels are correlated with their problem-solving skills; as emotional intelligence scores rise, problem-solving skills scores also increase. It was found that emotional intelligence, creativity, and problem-solving skills did not significantly differ based on variables such as gender, grade level, parents' education level, and the number of individuals in the family ($p>0.05$).

Keywords: Giftedness, emotional intelligence, creativity, problem-solving skills.

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

Çalışmanın birinci bölümünde araştırmanın problem durumu, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıltıları, araştırmanın sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Son dönemlerde özellikle 20. yüzyılın ortalarından sonra dünyada ve ülkemizde üstün yetenekli bireylerin eğitiminin önemi anlaşılmıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimi ülkelerin kalkınma planlarına dâhil edilmiştir. Ayrıca ülkemizde üstün yetenekli bireylerin yeteneğinin keşfedilmesi ve yeteneği doğrultusunda eğitim alabilmesi için bu alanda yapılan çalışmalara verilen önem artmıştır (MEB, 2013). Üstün yetenekli bireyler, yaşlarına göre ortalamanın üzerinde performans gösteren, görev bilinci yüksek, bilişsel zekâlarının yanında karakteristik özellikleri açısından da üst seviyede olan bireyler olarak tanımlanmaktadır (Kurnaz vd., 2013). Bu bireyler ileri düşünme becerileri, hızlı düşünme ve yüksek duygusal farkındalık gibi beceriler sergilemektedir (Koca Arköse ve Üstün, 2023). Üstün yetenekli öğrenciler bilişsel zekâ, yaratıcılık, sanatsal etkinlikler, liderlik, başarı gibi alanlarda önde olma özellikleri ile akranlarından ayrılmaktadır (Karadağ, 2016).

Üstün zekâ ve üstün zekâ ile ilgili kavramlar artık günümüzde genişletilerek literatürde üstün yetenek, özel yetenek kavramlarıyla ifade edilmektedir. Üstün yetenek kavramını sadece zihinsel yetenek olarak ele almak yerine yaratıcılık, liderlik gibi kişilik özellikleriyle birlikte ele alınmaktadır (Kaya, Kanık, vd., 2016). Üstün yetenekli bireylerin bahsedilen bu özellikleriyle ilgili çalışmaların sıklığı günümüzde çoğalmış olmasına rağmen bilişsel zeka konusunu elen alan çalışmalarda azımsanmayacak kadar fazladır. Günümüzde alan yazına bakıldığında üstün yetenekliler ile ilgili eğitimlerin sayısı artmış bu sayede araştırma konularıda giderek artmıştır. Lakin söz konusu bu eğitimlerin bir çoğu genellikle bilişsel zeka (IQ) konusunu ele almaktadır. Bahsedilen eğitim ve işleyişler sadece bilişsel zeka bazlı ele alınıp bu kapsamda çalışmalar yapılmaktadır.

Öğrencilerin Duygusal Zekâ (EQ) gelişimlerinin belirlenmesi ve bu konuda çalışmalar yapılması sosyal ve duygusal yönlerinin ortaya çıkarılmasına yönelik çalışmalar önemli olmasına rağmen göz ardı edilmektedir (Özbay ve Palancı, 2011).

İlk kez Mayer ve Salovey tarafından 1990 yılında ortaya atılan bir kavram olan duygusal zekâ, zihinsel zekâdan tamamen bağımsız veya ters olan bir zekâ türü değildir. Duygusal zekâ, bireyin kendi duygularını anlaması, hislerine tercüman olması, yanı başında olan şahsın hislerini izahı ve kendini karşısındakinin yerine koyabilmesi, hislerle alakalı verileri şekillendirmesi ve bunları sistematik bir şekilde sıralama yeteneği olarak açıklanmaktadır (Kaya, Kanık, vd., 2016). Goleman (1995)'a göre duygusal zekâ kendi duygularını ve başka insanların duygularını anlama ve empati kurabilme yetisi şeklinde açıklamaktadır.

Duygusal zekâsı yüksek kişiler kendi duygularını tanımada ve başkalarının duygularını anlayarak empati kurabilmede yetenekli insanlar olarak tanımlanmaktadır. Duygusal zekâ kavramı problem çözme, uyum sağlama, empati gibi başarı için önemli görülen duygusal durumları ifade etmek için kullanılmaktadır. Duygusal zekâ nasıl iyi nasıl kötü hissettiğimizi, kötü olan duygularımızla nasıl başa çıkıp yerine olumlu duygular koyabileceğimizi bilmek olarak da ifade edilmektedir (Soyugözel, 2018).

Yaratıcılık bir eksikliği fark etme, problemlere karşı duyarlı olma, fark edilen sorunlar için fikir yürütme, hipotezler oluşturma, çözüm yolları üretme şeklinde açıklanır. Çok farklı tanımlar olsa da yaratıcılık sorunu fark edebilme ve kilit soruyu sorabilmektedir. Düş gücünde sorunun ana kaynağın doğru tespit edilmesi için farklı pencerelerden bakabilmek soruna karşı birden fazla çözüm yolları getirerek alternatifler oluşturabilmek (Karakuş, 2001). Diğer yandan soruna yönelik çözüm ararken yeni, orijinal sorular sorabilmektir (Kutru ve Hasançebi, 2024).

Günlük hayat içerisinde sürekli problemlerle karşı karşıya kalırız. Bu tür durumlarda problemin çözümü için önceki bilgilerimizi düzenleyerek duruma uygun olarak düzenleriz ve problemi çözeriz. Bu zihinsel yetenek, problem çözme becerileri olarak tanımlanmaktadır (Karakuş, 2001). Problem çözme becerileri bir amaca ulaşmak için çalışmak, problemi anlama, çözüm için uygun yöntemi seçme, çözüm üretme aşamalarını içeren sistematik bir süreci ifade etmektedir (Kutru ve Hasançebi, 2024).

Duygusal zekâ yaratıcılık ve problem çözme becerileri bireyin başarısını etkileyen birbirleriyle bağlantılı olduğu düşünülen yetkinliklerdir. Duygusal zekâ duyguları anlama ve yönetme sürecinde karşılaştığı problemleri çözmek için problem çözme becerilerini kullanarak yaratıcılığın sağladığı fikirlerin uygulamaya geçirilmesine yardımcı olur. Bu üç yetkinliğin uyumu bireylerin karşılaştığı sorunlar karşısında yenilikçi ve etkili cevaplar vermelerini

sağlayarak gelişimlerini ve başarılarını olumlu etkileyeceği varsayılmaktadır (Duman vd., 2014; Aslan vd., 1997; Otacıoğlu, 2009).

1.2. Araştırmanın Amacı

Ülkemizde gün geçtikçe üstün yetenekli bireylere yönelik eğitim imkânlarının artması, bu bireylerin tanınıp ihtiyaç duydukları eğitim ortamlarına yönlendirilmesinde artış gözlenmesi ülkemiz için olumlu bir gelişmedir. Son dönemde duygusal zekânın da sözel, mantıksal, görsel, sosyal ve psikomotor zekâ türleri kadar önemli olduğu ve bu alandaki çalışmaların yeterli olmadığı görülmüştür. Tüm bu açıklamalar ekseninde söz konusu araştırmanın gayesi üstün yetenekli bireylerde duygusal zekânın yaratıcılık ve problem çözme becerileri üzerine etkisinin çeşitli değişkenler açısından belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda şu sorulara cevap aranacaktır:

1.3. Problem Cümlesi

Üstün yetenekli bireylerde duygusal zekâ ile yaratıcılık ve problem çözme arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3.1. Alt problemler

1. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ, problem çözme becerileri ve yaratıcılık puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

2. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

3. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

4. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

5. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

6. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin ailesindeki birey sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?

7. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanları problem çözme becerilerini anlamlı bir ilişki var mıdır?

8. Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanları bireysel yaratıcılıklarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Günümüzde ulusal ve uluslararası eğitim kapsamında üstün yetenekli eğitimi gittikçe önemiyet teşkil etmektedir. Ülkeler geleceğin inşasında önemli roller üstlenecek üstün yeteneklilerin eğitimine ağırlık vermekte ve eğitim politikalarını düzenlemektedir (Dolunay ve Saluk, 2023). Üstün yetenekli bireyler yetenekleri doğrultusunda eğitim aldıkları zaman çok önemli işler başarabilecek bireylerdir. Bu yetenek bilişsel, sanatsal, sözel alanda olabileceği gibi kendi duygularının farkında olma diğer insanların ne hissettiğini anlayabilme olarak tanımlayabileceğimiz, günden güne teknolojinin etkilediği insan ilişkilerinde önem kazanan duygusal zekâda da olabilmektedir. Üstün yetenekli bireylerin sadece üstün olduğu alanda değil her yönden gelişmesi bireyin daha özgüvenli, başarılı, aktif olmasını sağlayacaktır.

Değişen üstün yeteneklilik kavramıyla birlikte üstün zekâ kavramı yaratıcılık, sanat alanında yetenek, psikomotor alanda yetenek, zihinsel performans olarak bir bütün olarak ele alınmaktadır (Kırcı ve Ceylan, 2023). Her ne kadar zekâ deyince akla ilk olarak bilişsel zekâ ve sol beynin işlevleri, matematiksel beceriler, akademik başarı gelse de son dönemde yapılan çalışmalar ve bu çalışmalardaki artış en az bilişsel zekâ gibi duygusal zekânın da önem teşkil ettiğini göstermektedir. Nitekim bazen üstün yetenek sergileyen her insanın okul ortamında, iş ortamında sosyal çevresinde yeteneği ölçüsünde başarı gösterememesini yalnız bilişsel zekâyla açıklamak yeterli olmayacaktır. İnsanın sosyal bir varlık olması ve duyguların hayatımızın önemli bölümünü, fikirlerimizi, ilişkilerimizi, işimizi etkilediği düşünüldüğü zaman duygusal zekânın da önemini anlamak gerekmektedir. Hal böyle iken üstün yetenekli bireylerin de duygusal zekâlarının anlaşılması, kendi duygu ve düşüncelerinin anlaşılmasında yol gösterilmesi, umudunu kaybetmeden, kendine inanarak devam edebilmesi için çalışmaların da önemi ortadadır.

Toplumda üstün yetenekli eğitiminin önemi her geçen gün anlaşılırken aynı zamanda üstün yeteneklilerin bilişsel becerilerinin yanında kişisel ve duygusal gelişimlerinin önemi de anlaşılmaktadır (Dolunay ve Saluk, 2023). Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin ihmal edildiği veya eğitimlerde bazı politik sebepler, bakanlıklar ile üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının yetersiz koordinasyonu eğitimlerin önünde engel olduğu ortadadır (Bilgiç ve Ataman, 2020). Üstün yetenekli bireyler yaratıcılık ve problem çözme becerilerinde diğer insanlara göre yüksek potansiyel sergilerler (Ercan Yalman ve Çepni, 2021). Üstün yetenekli öğrenciler problemlere farklı açılardan bakabilir, yaratıcı düşünme becerileri yüksektir, üretkendirler, motivasyonları yüksektir. Var olan bu yeteneğin gelişimi, üstün yeteneklilerin karşılaşacakları problemlerin üstesinden gelebileceği şekilde yetiştirilmesi ve uygun eğitimleri alabilmesi eğitimin önceliklerinden olmalıdır (Öztürk vd., 2018).

Duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri arasında varlığı düşünülen ilişki üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerini ortaya çıkarmada ve arttırmada önemli olacaktır. Üstün yetenekli bireylerde duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin akademik ve sosyal yaşamlarında önemli ölçüde katkı sağlayacağı ve duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri üçgeninde bir alaka varlığını açıklamak için bu çalışma yapılmıştır. Bu doğrultuda:

- Araştırma üstün yeteneklilik, duygusal zekâ, yaratıcılık, problem çözme becerilerinin araştırıldığı çalışmalar incelendiğinde bütün kavramların birlikte ele alındığı çalışmanın olmaması,
- Duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin arasındaki ilişkiyi ortaya koyması
- BİLSEM’de eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, ailedeki birey sayısı değişkenleri açısından duygusal zekâ, problem çözme becerileri, yaratıcılıklarının ne düzeyde olduğunu belirtmesi açısından önemlidir.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırmaya katılan öğrenciler samimi ve tarafsız görüşlerini belirtmişlerdir.
2. Araştırmaya katılan 169 kişilik örneklem grubu evreni temsil etmektedir.

1.6. Sınırlılıklar

1. Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kayseri il merkezinde öğrenim gören 169 üstün yetenekli tanısı almış lise öğrencisinin duygusal zekâ ve yaratıcılık konularıyla kendileri hakkında belirttikleri görüşler,

2. “Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği Adölesan Kısa Formu (TEIQue- ASF)”, “Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden” ve “Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)”’nden elde edilen veriler ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Üstün Yetenekli Birey: Standart zekâ testi ölçümlerinde zekâ bölümü puanı normal zekânın üstünde puan alan birey, üstün yetenekli birey olarak tanımlanmaktadır (Bulut, 2018).

Duygusal zekâ: Kişinin kendi duygularının varlığı ile beraber başka kişilerin de duygularının varlığından haberdar olması olarak açıklanmaktadır (Goleman, 1995; Soyugüzel, 2018).

Yaratıcılık: Hayal gücü ve düşünceyi kullanarak bir şeyi yaratma, bir fikir sunma veya ürün ortaya çıkarma yetisini kazanmış olma, yenilikçi anlayışla geliştirici olma olarak tanımlanmaktadır (Oğan, 2021) ve ortaya çıkan ürün orijinaldir (Kirişçi, 2023).

Problem Çözme Becerileri: Belirlenen problem üzerine düşünebilme, problemi çözebilmek için kaynakları doğru kullanarak neyi nasıl yapacağına şekillendirebilme, sebep sonuç ilintisi sağlayabilme ve çözüm yolu ortaya çıkarma yetisi olarak tanımlanmaktadır (Yıldırım, 2017).

BÖLÜM 2

2. KURAMSAL BİLGİLER İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Üstün Yetenekli Bireyler

2.1.1. Üstün yetenek, özel yetenek, üstün zekâ tanımı

Üstün yetenekli bireyler, akranlarından bireysel ve gelişimsel olarak üst düzey farklılık gösteren bireylerdir. Bu farklılık öğrencinin eğitsel ihtiyacı ve üstün olduğu alanın keşfedilmesi ve geliştirilmesini gerekli kılan eğitim ihtiyaçlarını ortaya çıkarmaktadır. Bu durum üstün zekâlı olarak tanımlanmış bireylerin özel eğitim sürecine dahil edilmesini gerekli kılmıştır. Dünya geneli çalışmalar göz önüne alındığında üstün zekâlı bireylerin ülkelerin gelişimindeki etkisinin bilincinde olarak ülkemizdeki gibi bir uygulamanın olduğu görülmektedir. Üstün zekâlı olarak tanımlanmış bireylerin sadece farklı zekâ gelişimi değil, farklılaşan sosyal ve duygusal gelişimleri ve fiziksel gelişimleri de özel eğitim sürecine dahil edilmesini gerektirmektedir (Bolat, 2021; orgm.meb.gov.tr, 2022).

Sosyal duygusal yönden gelişmiş bireyler, insanlarla iletişimi iyi, akademik çalışmalarda meslek hayatlarında başarılı, duygusal ve davranışsal alanlarda gelişmiş bireylerdir. Öğrenme yoluyla kazanılan sosyal beceriler sayesinde birey katıldığı etkinliklerden keyif alır ve karar alırken kendi fikirlerine göre hareket eder. Sosyal yönden yeterince gelişmemiş bireyler bulundukları sosyal çevrede dışlanabilir ve ihmal edilebilirler. Bu tür bir dışlanma çevresindeki yaşlılarına nazaran çok fazla zihinsel gelişme yaşayan üstün zekâlı bireyler için daha fazla bir risk olabilir ve kendilerini dışlanmış ve yalnız hissedebilirler. Üstün zekâlı öğrenciler akranlarıyla birlikte eğitim gördükleri eğitim gördükleri ortamlarda zihinsel gelişimleriyle paralel olmayan sosyal gelişimleri nedeniyle adaptasyon problemi yaşayabilirler, akranlarından farklı olduğu düşüncesi oluşabilir (Büyükcüoğlu, 2019).

Modern hayat, çağ ilerledikçe toplumlar ve insanların katkılarıyla yükselmekte ve ilerlemektedir. Bu ilerleyiş çağa ayak uydurmayı ve bununla birlikte iyi eğitim almış bireylere olan ihtiyacı da arttırmaktadır. Toplum olarak bu ilerleyişi takip etmek ve donanımlı bir beşer gücüne haiz olmak için yetenekli olan bireylerin yeteneklerinin keşfedilip üst düzeyde kullanabilmelerini sağlamak büyük önem arz etmektedir. Bu noktada yeteneğin belirlenerek üstün yetenek olarak kullanılabilmesini sağlayacak unsurların belirlenmesi gerekmektedir (Budak, 2008).

Özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin alanında uzman yetiştirilmiş personel tarafından, bireye özgü geliştirilen eğitim programı ve uygun teknik ve yöntemlerin kullanılmasıyla ihtiyaç ve engel durum ve derecesine müsait şekilde işlenen eğitime denmektedir. 2013-2017 Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planında yer alan özel yetenek ifadesi genel zihinsel yetenek, dil becerileri, matematik becerileri, fen ve sosyal bilimler, görsel ve işitsel sanatlar, özel akademik marifet, önderlik, yaratıcılık ve psikomotor maharetililik içermektedir. Özel yetenekli şahıslar akıl, önderlik, sanat, teşvik, yaratıcılık alanlarında akranlarına göre ileri düzeyde performans gösteren bireyi ifade etmektedir (Bilgiç vd., 2022) .

Üstün yeteneklilik yaşamın erken dönemlerinde akranlarına göre pek çok farklılaşmayla ortaya çıkmaktadır. Bu durum çocuğun yaşamında pek çok avantaj ve dezavantajı da birlikte getirmektedir. Olumsuzlukların yaşanmaması, çocuğun kendini ve yeteneklerini keşfederek geliştirmesine yardımcı olunabilmesi üstün yeteneklilik kavramının iyi anlaşılması gerekmektedir (Bildiren, 2018).

Ülkemizde üstün yetenekli bireylerin eğitimlerine yönelik planlamaların yapılması için sıklıkla Wechsler Bireysel Zekâ Testi-Gözden Geçirilmiş Formu (WISC-R)'na başvurulmaktadır. Son yıllara kadar öğrencilerin tanınmasında tek ölçüt olarak WISC-R' da aldığı genel zekâ bölümü puanları kullanılırken, son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından başka testlerin de sürece dahil edilerek daha tutarlı ve kesin sonuçlar elde edilmesi için çalışmalar yürütülmektedir. Kullanılmak üzere Türkçeye uyarlanan araçlar da WISC-R gibi bilişsel zekânın kapasitesini ölçmeye dönük araçlardır ve WISC-R'da olduğu gibi belirlenen noktanın üzerinde kalan öğrencilerin üstün yetenekli olarak ifade edilmesi hedeflenmektedir (Mısırlı Taşdemir ve Ergül, 2015).

Üstün yetenek kavramı ilk olarak Sir Francis Galton tarafından yapılmıştır. Galton yazdığı kitapta yüksek başarıya ulaşmak için: kapasite veya yetenek, emek sarf etme ya da istek, zor olan bir işi yapma gücü unsurlarının bulunması gerektiğini ifade etmiştir. Galton 180 ünlü adamın biyografilerinin yer aldığı başka bir kitabında onların hayatlarına ve karakterlerine yönelik bilgiler vererek üstün yetenekleri sayesinde ünlü olduklarını ve 'dahi adamlar' olarak ifade edilebileceklerini yazmış, incelediği insanlar arasında güreşçiler, bilim adamları, devlet adamları, kürekçiler, şairler, müzisyenler yer almıştır (Bildiren, 2018) .

Üstün yetenekli çocuklar farklı gereksinimleri ile özel eğitime ihtiyaç duyan bireyler arasında yer almaktadır. Öğrencinin sahip olduğu yeteneğin geliştirilmesi için farklı çalışmaları

içeren bir eğitim almaları gerekmektedir. Ülkeler de üstün yetenekli öğrencilerin ülke için önemi bilerek tipik gelişim gösteren bireylerden farklı olarak sahip olduğu yetenekler doğrultusunda farklılaştırılmış eğitim müfredatları ve sistemleriyle öğrencinin gelişimini desteklemektedir. Çünkü öğrencini ihtiyacı normal gelişim gösteren bireyler için sunulan eğitim ile karşılanamamaktadır. Öğrencilerin bu eğitim sürecine dâhil edilebilmeleri için tanı almış olması icap etmektedir (Akar ve Şengil Akar, 2012) .

2.1.2. Üstün zekâlı bireylerin özellikleri

2.1.2.1. Genel zihinsel yetenek

Bireylerin yöneltilen soruları doğru ve hızlı bir şekilde cevaplama, bilmediği bir konuyu öğrenmek için konuyla ilgili sorular sorması, birbiriyle alakası olmayan konular arasında alışılmadık bağlantılar kurabilmesi, iletilen meşgaleleri en güzel biçimde yapmaya uğraşmak için ısrarcı olması gibi özellikler sergilemeleridir.

Bildiren (2018)'e göre üstün yetenekli bireyler:

- Konuşmaları açık, tutarlı ve akıcıdır.
- Beceriklidirler ve çabuk öğrenirler.
- Soyut düşünme becerileri yüksektir.
- Genellemeler yaparlar, bellekleri kuvvetlidir.
- Normal insanlardan farklı ve özgün fikirleri ve çalışma biçimleri vardır.
- Keşfetmeyi severler.
- Ortamda ve diğer insanlar üzerinde baskındırlar.

Genel zihinsel yetenek, genelde yüksek zekâ puanları ile ifade edilir. Tipik olarak Stanford Binet Zekâ Testinden 132 ve daha üst puanlar alanlar, Wechsler Zekâ ölçeğinden tüm puan veya performans veya sözel bölümde 130 puan ve yukarısını alan bireyler üstün yetenekli bireyler olarak tanımlanır. Bu öğrenciler aileleri veya öğretmenleri tarafından geniş kelime hazinesi, hafızaları ve soyut kelime bilgileriyle fark edilebilirler (Özkan, 2022). Bilişsel gelişim alanı kuvvetli bireyler, soyut kavramları anlayabilirler, güçlü hafızaları vardır, çevreyi hassas ve keskin gözlerle gözlemleyebilirler, kısa süre önce öğrenilmiş bilgi ve becerileri anımsayabilirler ((Hakkoymaz ve Uygun, 2017).

2.1.2.2. Özel akademik yetenek

Özel akademik yetenek, bir eğitimde başarılı olmak için gerekli olan yetenek türüdür. Özel akademik yetenek, soyut kavramla akıl yürütebilmek için gereklidir. Şu anki sistemde ilköğretim, lise ve üniversite düzeylerinde verilen eğitimde bu yeteneği geliştirmeye dönük kelime, sayı şekil gibi soyut içerikli kavramların öğretimi ve kazandırılması hedeflenmektedir (Kaya, 2022) Üstün yetenekli öğrenciler, özel akademik alanda başarı ve yetenek testlerinde fark edilecek derecedeki performanslarıyla göze çarparlar. Bu yetenek matematik veya dil gibi tek alanda da olabilir (Özkan, 2022). Üstün yetenekli öğrenciler özel akademik alanda akranlarından öndedir, soyut fikirleri anlayabilirler, ilgi alanlarında bağımsızlığı tercih ederler ve yüksek başarı gösterirler (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

2.1.2.3. Yaratıcılık

Yaratıcılığın temel çıkış noktası düşünmektir. Yaratıcı düşünme, yeni fikirlerin doğması, geliştirilmesi ve uyarlanabilmesi için en temel etmenlerdendir (Karabey ve Yürümezoğlu, 2015). Düş gücü kapsamında üstün olarak tanımlanan kişiler, yaratıcı problem çözme becerisine sahip, hayal gücü yüksek, birçok konuda farklı fikirler üretebilen ve sınırları aşarak düşünebilen bireylerdir (Hakkoymaz ve Uygun, 2017).

Yaratıcı olan bireyler sorunlara karşı duyarlı davranırlar ve soruna farklı geniş açılardan bakarak çözüme kavuşturacak birçok fikir üretirler (Karakuş, 2001), özgün ve farklıdırlar, problemlere benzersiz yaklaşırlar (Karabey ve Yürümezoğlu, 2015), üstün yetenekli bireyler yaratıcılık alanında ileri düzey kapasite sergilerler (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

2.1.2.4. Liderlik

Sosyal bir varlık olan insan grup içinde hareket etme eğilimindedir. Grup içerisinde bu grubu hedefe yönlendirecek, başarıya taşıyacak, motive edecek kişilere ihtiyaç duyulmaktadır. Gruba liderlik edecek kişi diğerlerini etkiler, iletişimi iyidir ve onları rehberlik eder (Baştuğ, 2022).

Liderlik, bireyleri ve bireylerden oluşan grupları genel kararlar alırken ve eyleme dökerken yönlendirme yeteneğidir. Üstün yetenekli bireyler liderliğe ilişkin kapasitede öndedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018), bulundukları gruplarda öne çıkarak gruba liderlik eder ve grubu yönlendirirler. Grubun güç durumlarda karşılaşması halinde tartışma, görüşme yoluyla çözüme kavuşturmak için çalışırlar. Öğretmenlerin sınıf ve grup içinde fark etmesi de problem çözmedeki becerileri ve isteklerinden dolayıdır (Özkan, 2022). Üretken ve liderdirler

aktif azınlıklardır (Ercan Yalman ve Çepni, 2021), çoğunlukla sınıfta arkadaşlarına liderlik yaparlar (Ataman, 1998).

2.1.2.5. Psikomotor alanda üstün yetenek

Psikomotor alan jimnastik, yüzme gibi spor alanlarını kapsarken aynı zamanda el sanatları gibi alanlardaki becerileri de kapsamaktadır. Çocuklar kaba motor ve ince motor gelişimlerdeki farklılaşmaya göre tanınabilirler. Üstün yetenekli bireylerde psikomotor alandaki gelişimlerinde diğer bireylere göre özel yetenekler görülebilir (Özkan, 2022).

Psikomotor alanda gelişmiş hünere haiz olan kişiler, bedensel güç kullanılması lazım olan oyunları severler, bedensel hareket içeren etkinliklerde dengeli ve koordinelidirler, atletik ve ritmik tirler, yeni oyunlar bulma ve oyunları değiştirmede yaratıcıdır (Bencik, 2006).

2.1.2.6. Güzel sanatlarda üstün yetenek

Üstün yetenekli öğrenciler sanatta yaşlarına göre üst kapasitede başarı gösteren (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018), müzik, sanat, drama ve bunları içeren farklı çalışmalarda özel yetenek sergilerler. Bu alandaki üstün yetenek, uzman değerlendirmesi, yetenek listesi, kontrol listesi gibi yöntemlerle belirlenebilir. Ancak görsel sanatları içeren bu bölümler okullarda üstün yetenekliliğin en çok ihmal edildiği alanlardandır (Bencik, 2006; Özkan, 2022).

2.1.3. Üstün yetenekli bireylerin tanınması

Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin açığa çıkarılması Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)'ne aday gösterme ve eğitsel değerlendirme şeklinde olmaktadır (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018). Üstün yetenekli öğrencilerin tanınması çoğunlukla ailelerinin veya öğretmenlerinin öğrenciyi aday göstermesiyle başlar. Bu yüzden bireyin gelişiminin takip edilmesi, farklılıklarının iyi okunabilmesi ve yeteneklerini keşfetmede yardımcı olunabilmesinde ailelere ve öğretmenlere önemli roller düşmektedir. Aile ve öğretmenler öğrenciyle en yakın ilişkiler kuran kişiler olarak sürecin başlamasını sağlayacak farkındalığı başlatarak tanılama sürecini de başlatabilirler. Öğrencinin fark edilememesi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim sürecinin başlatılamaması yeteneklerinin geliştirilememesine hatta körelip yok olmasına neden olabilmektedir. Bu nedenle özellikle ilköğretim sürecinde görev yapan öğretmenlerin öğrenci gelişim özelliklerini ve üstün yetenekli2019kuramlarını iyi bilmeleri öğrenci takip sürecini iyi yönetmeleri gerekmektedir (Akar ve Şengil Akar, 2012; Tarhan ve Kılıç, 2014).

2.1.3.1. *Bilim ve sanat merkezleri (BİLSEM)*

Bilim ve Sanat Merkezleri ülkemize özel geliştirilmiş bir modeldir. Üstün yetenekli bireylerin daha iyi eğitim almaları için yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır. Bilim ve Sanat Merkezleri MEB ÖERDHGM'ye bağlı olarak açılmaktadır (Zor ve Köse, vd.). Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanatlar Merkezleri Yönergesi (2007)'ne göre BİLSEM'ler valiliklerin teklifi üzerine Bakanlıkça açılan okul öncesi, ilkokul, ortaokul ve lise çağındaki özel yetenek tanısı almış bireylerin yeteneklerinin keşfetmeleri ve geliştirmelerine olanak sağlaması amacıyla açılmaktadır.

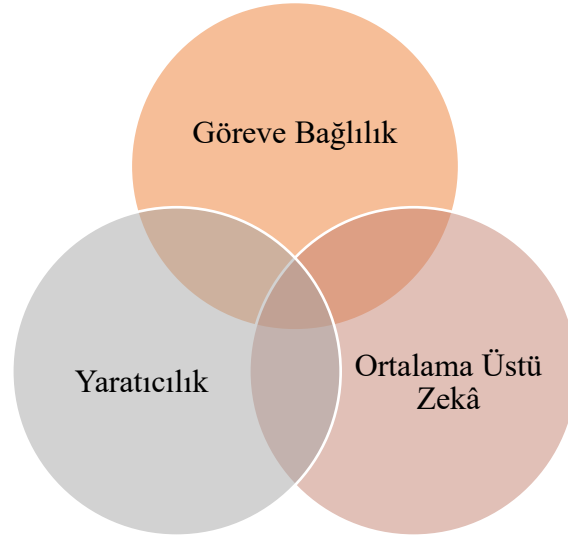
Bireysel değerlendirmeler sonucunda değerlendirme kriterlerine göre yeterli puanı alan öğrenciler BİLSEM'lere yerleştirilirler (Tarhan ve Kılıç, 2014). Öğrenciler yetenekleri doğrultusunda uygun zenginleştirme ve hızlandırma uygulanarak proje tabanlı ve disiplinler arası eğitim programı uygulanır ve farklı etkinlikler sunulur (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

2.1.4. *Üstün yeteneklilik modelleri*

Üstün yetenekli bireylerin yetenek alanları doğrultusunda eğitim almaları çok önemlidir. Bu sebeple geçmişten beri farklı ülkelerde üstün yetenekli bireylerin eğitimi için farklı çalışmalar yapılmış ve farklı modeller geliştirilmiştir. Ülkemizde de üstün yetenekli bireylerin eğitimlerinin daha iyi bir noktaya gelebilmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Ülkemizde üstün yetenekli bireylerin eğitimi için birden fazla kurum çalışmaktadır, bu kuruların önde gelenlerinden biri de Bilim ve Sanat Merkezleridir (Zor ve Köse, 2022).

2.1.4.1. *Üç halka kuramı*

Renzulli tarafından ortaya atılan üstün yeteneklilik kuramına göre bireyin üstün yetenekli olarak tanılanması için **göreve bağlılık**, diğer bireylere kıyasla daha **üst kabiliyet ve yaratıcılık** unsurlarının kesişiminin sergilenmesi gerekmektedir. Göreve bağlılık başlanan bir işin tamamlanması için istekli olmak ve çaba göstermek, başlanan işin yarım kalmaması anlamında kullanılmaktadır. Birey görevi sahip olduğu motivasyonu kullanarak tamamlamaya çalışmaktadır bu noktada motivasyon sahibi olmak, motive olmak anlamında kullanılmaktadır (Akar ve Şengil Akar, 2012; F. Gürsoy, 2024; Karabey ve Yürümezoğlu, 2015). Renzulli üstün zekâ kavramını davranışlar üzerinden açıklar ve geliştirdiği üç kavramın da üstün davranışı aynı oranda etkilediğini ve birbiriyle etkileşimde olduğunu belirtir (Demirel Dingiş ve Kılıçarslan, 2023; Dönmez Devicioğlu, 2021; Yeşilova, 1997).

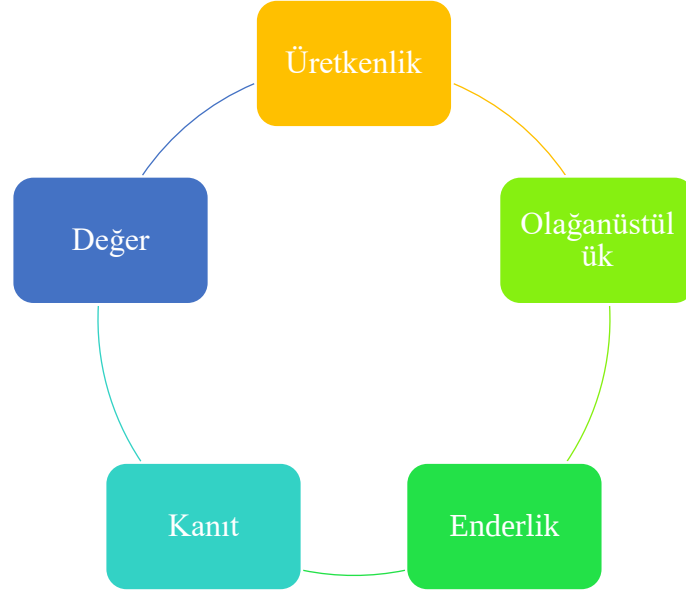
Şekil 1: Renzulli Üç Halka Modeli

Kaynak: (Karabey ve Yürümezoğlu, 2015).

2.1.4.2. Beşgen kuramı

Sternber ve Zhang’a göre üstün yeteneklilik beş temel bileşenden meydana gelmektedir: İlk olarak bir ya da daha fazla ortamda yaşatlarına nazaran daha **yüksek performans gösterme** olarak açıklanabilmektedir. Bir diğer bileşenin sahip olunan **nadirlik(enderlik)** özelliğidir, sahip olunan özelliğin akranları içinde nadir ve özel olması gerekmektedir. Üçüncüsü **üretkenliktir** ve üretkenliğe dair açık olmayı ifade eder. Bir diğer bileşen belirlenen üstün yetenekliliğin testlerle ve ürünlerle **kantlanabilir** olması gerekmektedir. Son bileşen ise **değerdir** ve üstün yetenekliliğin toplum tarafından değerli görülmesi anlamını taşır. Bu kurama verilen bileşenlerin beşini de karşılayan bireyler üstün yetenekli olarak tanımlanır (Akar ve Şengil Akar, 2012).

Sternberg ve Zhang’ın 1995’te yaptığı araştırmaya göre zekâ düzeyinin belirlenmesi için bazı ölçütlerin olması gerektiğini ve bireyin bu ölçütleri karşılaması halinde üstün yetenekli sayılması gerektiğini belirtmişlerdir (F. Gürsoy, 2024). Üstün yeteneklilik için gerçeküstülük, enderlik, verimlilik, delil ve değer kriterlerinin beşi karşılandığı durumda üstün yeteneklilikten bahsedilebilir (Demirel Dingec ve Kılıçarslan, 2023).

Şekil 2: Sternberg ve Zhang'in Beşgen Kuramı

Kaynak: (akt.Karabey ve Yürümezoğlu, 2015).

2.1.5. Üstün yeteneklilerin eğitim stratejileri

Üstün yeteneklilerin eğitimi son dönemde ülkemizde de önem kazanan ve ağırlık verilen bir alan olmuştur. Üstün yetenekli öğrencilerin tanı alması ve yetenek alanına göre geliştirecek eğitimlerin verilmesi kendi varoluşunu ortaya koyabilmesi ve birey olarak iyiliği için ahalinin de yükselişi ve ekonomik olarak refahı açısından değerlidir, bu yüzden üstün zekâlıların uygun eğitimi alabilmeleri için çalışmalar yapılmaktadır. Verilen eğitimlerin başarıya ulaşması amacına ulaşmak için anne-babaların ve eğitimcilerin vazifelerine ifa etmeleri; öğrencinin fark edilmesi, tanı alması, üstün alanının keşfedilerek geliştirilmesine yardımcı olmaları gerekmektedir. Aksi halde öğrenci yeteneklerini kullanamaz, geliştiremez hatta normal düzeye bile ulaşamaz (Eker ve Sarı, 2020; Zor ve Köse, 2022).

Ülkemizde üstün yeteneklilerin eğitimi örgün eğitim içerisinde devam ederken üstün performans gösterdiği genel zihinsel yetenek, görsel sanatlar, müzik dallarında BİLSEM'de destek eğitim şeklinde verilmektedir (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018). Öğrenciler örgün eğitime devam ettikleri sürece okul dışı saatlerde katıldığı bu eğitimlerde farklı etkinliklere katılarak farklılaştırılan eğitim içerikleri ile potansiyelini keşfetmeye yönelik deneyimler elde etmektedir (Sarı ve Öğülmüş, 2014). Üstün yetenekli öğrenciler eğitim hayatlarına devam ederlerken kazandıkları fen lisesi, konservatuvar, Anadolu liseleri gibi kurumlarda devam edebilirlerken aynı zamanda MEB tarafından açılan BİLSEM'lerde de yeteneği doğrultusunda eğitim alarak kendilerini geliştirebilirler. Olağan seyir izlenen

öğrencilerle beraber ortak dersliklerde eğitim alırken sınıf içinde üstün yetenekli bireylere yönelik programın derinleştirilmesi, uyarlama çalışmaları sınıf içerisinde düzenlemeler yapılabilir. Aksi halde öğrenci ders içi etkinliklerden sıkılabilir (Aral ve Gürsoy, 2007; İlik, 2019). Ülkemizde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik eğitim uyarlamaları şu şekildedir:

2.1.5.1. Zenginleştirme

Eğitimde farklılaştırma modeli üstün yetenekli öğrencilerin özellik ve ihtiyacına yönelik olarak programda içerik, süreç veya üründe yapılan değişiklikleri içerir. Bu değişiklikler öğrencinin hızlı öğrenmesini, soyut düşünmesini ve daha iyi problem çözmesini destekleyecek şekilde yeniden planlanmasıdır (Akar ve Şengil Akar, 2012; Tortop ve Akkaş, 2015) ve normal eğitimin üzerinde uyarlamalar yer almaktadır (Doğrukök ve Kurnaz, 2023).

2.1.5.2. Gruplama

Gruplama uygulamaları öğrencinin yetenek grubuna göre homojen gruplar (Doğrukök ve Kurnaz, 2023) veya normal gelişim gösteren akranlarıyla birlikte karma olarak planlanan laboratuvar çalışmaları, özel sınıf, özel okul, karma sınıf, kurslardır (Ataman, 2003; Sak, 2014; Sarı, 2003).

2.1.5.3. Hızlandırma

Hızlandırma verilen eğitimin öğrencinin hızına göre ayarlanması, üstten ders alma, dersin hızlandırılma, öğrencinin normal gelişim gösteren akranlarına göre erken başlaması veya sınıf atlaması şeklinde yapılmaktadır (Ataman, 2003; Kulaksızoğlu, 2020; Sak, 2014).

2.2. Duygusal Zekâ

Duygular insanoğlunu algılamada ve sergilediği davranışları anlamlandırmada etkilidir. Goleman tarafından 1996'da yapılan araştırma sonuçlarına göre zekâ iki şekilde belirtilmiştir. Bunlar duygusal zeka ve akılcı zeka olarak karşımıza çıkmaktadır. Akılcı zekâ: Daha bilinçli olduğumuz, düşünceli olan kavrama tarzımızdır; duygusal zekâ ise daha güçlü, fevri, bazen düşüncesiz olabilen, bulunduğumuz topluma ayak uydurmamızı, sabırlı, azmeden, kendi duygularını ve diğer insanların duygularını anlayabilen, duyarlı olmamızı sağlayan zekâdır. Çoğunlukla birlikte uyum içinde olarak hayatımızın düzen içinde ilerlemesini sağlarken bazı durumlarda duygusal zekâ hislerin yoğunlaşmasıyla bu dengenin bozulmasına neden olabilir. Yoğun duyguların yaşandığı durumlarda duygusal zekâ akılcı zekânın önüne geçerek olayların sonuçlarını düşünmeden hızlı ve yanlış kararlar almaya neden olabilir, çağrışımsal davranabilir.

Olayın nasıl görüldüğünden ziyade bizde bıraktığı hislerle ve etkilerle hareket eder (Somuncuoğlu, 2005; Tuğrul, 1999).

Yüksek bilişsel zekâya sahip, hızlı öğrenen, kavrama ve sentezde yetenekli kişilerin sosyal hayatta başarısız olması ve insanlarla iletişimde zorlandığının görülmesiyle hislerin önem kazandığı duygusal zeka ifadesi literatüre gelmiştir. Duygusal zekânın gerçek anlamında ilk ortaya çıkması Peter Salovey ve John Mayer ikilisinin çalışmaları sonucu ortaya çıkmıştır (Sıbgatullah, 2019). Duygular bedende öfke, şaşkınlık, sevgi gibi ortaya çıkarak bedenin uyarılmasına neden olan ve varolan düşüncenin aksine bilşisel bir durumdur. Günlük hayatta insanlar karar verirken sadece bilişsel olarak değil deneyimlerini de sürece dahil ederek duygusal bir birikimle de kararlarına yön verirler. Duygusal zekâ sadece soyut bir kavram değildir fizyolojik ve nöropsikolojik olguları da barındırır ve dört temel alt boyuttan oluşmaktadır (Somuncuoğlu, 2005).

Şekil 3: Duygusal Zekâ Yeterlilikleri

Özfarkındalık	Kendi duygularının farkında olma, Kişinin genel ruh hali neşeli olup, bağımsız çalışabilme, sabırlı ve sakin olma, soğukkanlılık, kendine güven ve değişime açıklık özelliklerine sahiptir.
Özdenetim ve motivasyon	Kendi duygularını yönetme ve kontrol etme, zorlayıcı durumlarla başa çıkma, mücadele ruhu, öfke gibi olumsuz duyguları kontrol altında tutma, güvenilirlik ve sorumluluk alabilme yeteneği.
Empati	Arkadaşlarının veya başkalarının duygularını anlama, onların duygusal ihtiyaçlarına karşılık verebilme, yardımseverlik
Sosyal ilişkiler	İletişim becerisi, iyi ilişkiler kurma ve sürdürme, takım çalışması ve iş birliği, ilişkilerinde dürüst olup duygularını rahatça ifade edebilme, karar verme ve geleceğe yönelik hedefler belirleme.

Şekil 3: Duygusal Zekâ Yeterlilikleri

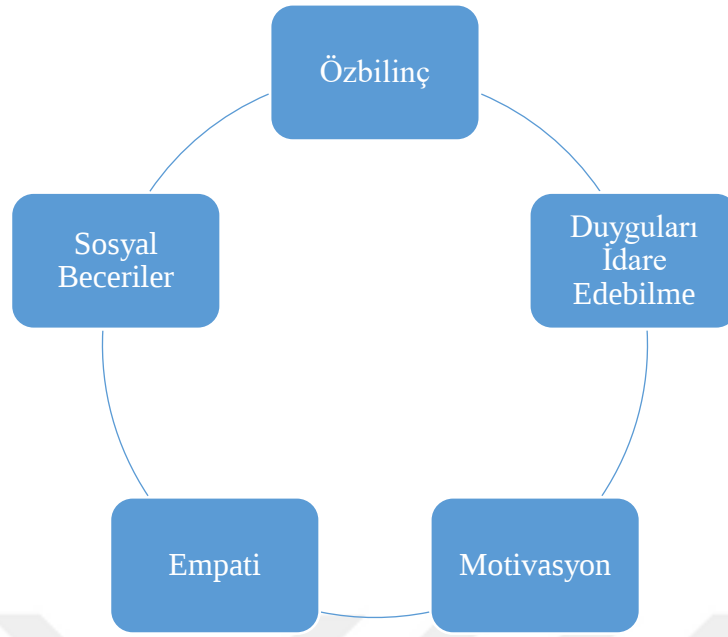
Kaynak: (Somuncuoğlu, 2005).

2.2.1. Duygusal zekâ modelleri

2.2.1.1. Goleman duygusal zekâ modeli

Goleman duygusal zekâ modelini özbilinç, sosyal beceriler, duyguları idare edebilme, motivasyon, empati oluşturmaktadır (S. Doğan ve Şahin, 2007; Sıbğatullah, 2019).

- **Özbilinç** Kendi güçlü ve zayıf yanlarını bilme, duygularının farkına varma yeteneği, temel bir duygusal yeterlilikler. Diğer yeterlilikler özbilinç üzerine inşa edilir. Özbilinci yüksek kişi iç dünyasının farkındadır, kendini dışardan gözleyebilir, duygularını anlayabilir.
- **Sosyal beceriler** insanlarla ilişki kurmada gerekli sosyal becerileri ifade eder. Bu becerilerin sağlanması için temelde duyguları anlama, karşıdaki kişinin duygularını anlayıp idare ederek ilişki kurmak vardır. Bu beceri ilişkileri yürütebilme, bağlantı kurma, sosyal olaylara karşı çözümler üretebilmeyi sağlar.
- **Duyguları idare edebilme** duygularını bir amaç doğrultusunda toparlama, kendine hâkim olma ve kendini harekete geçirebilmedir. Bunun için duygularının farkında olmak ve açığa vurabilmek gerekmektedir. Dürtülerini kontrol etmek, umudunu kaybetmeden devam edebilmek, iyimser olmaya çalışmak ve kötü ruh halinden kurtulmasını bilerek ve her zaman üzerine koyarak gidebilmektir.
- **Motivasyon** duygularını toparlayabilme, bir amaç için kendini harekete geçirebilme, fevri davranışları ve doyumunu kontrol edebilmektir.
- **Empati** Başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlamak, duygudaşlık (Soyugözel, 2018).

Şekil 4:Goleman Duygusal Zekâ Modeli

Kaynak: Sıbğatullah (2019)'den uyarlanmıştır.

2.2.1.2. Bar-On duygusal zekâ modeli

Bar-On'un tanımına göre, duygusal zekâ, bireyin sosyal çevresinde karşılaştığı beklentiler ve zorluklara yanıt verme yeteneği olan kişisel, duygusal ve sosyal becerileridir. (S. Doğan ve Şahin, 2007; Güler ve Marşap, 2019). Bar-On'un duygusal zekâ modeli (1997), genel ruhsal durum, stresle başa çıkma, kişilerarası beceriler, uyumluluk ve kişisel beceriler olmak üzere beş faktör içerir. (bkz. Şekil 5). Duygusal zekâyı ölçmek için Bar-On tarafından geliştirilen Duygusal Bölüm Envanteri (Emotional Quotient Inventory, EQ-i), 5 ana bileşen ve 133 sorudan oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Bu ölçek, empati, sosyal sorumluluk, kişilerarası yetenekler ve kişilerarası ilişkiler gibi unsurları değerlendirir (S. Doğan ve Şahin, 2007).

Genel Ruhsal Durum	Stres Yönetimi	Kişiler Arası Beceriler	Uyumluluk	Kişisel Beceriler
• İyimserlik • Mutluluk	• Dürtü Kontrolü • Strese Karşı Tolerans	• Empati • Kişilerarası Beceriler • Sosyal Sorumluluk	• Esneklik • Gerçekçilik Testi • Problem Çözme	• Özsaygı • Kendine Güven • Duygusal Farkındalık • Kendini Gerçekleştirme • Bağımsızlık

Şekil 5: Bar-On Duygusal Zekâ Modeli

Kaynak: Sıbğatullah (2019)'den uyarlanmıştır.

Duygusal zekâ geliştirilebilir mi?

Bütün zekâ türlerinde olduğu gibi duygusal zekâ da gelişim gösterir (Soyugüzel, 2018). Duygusal zekâ bilişsel zekâ gibi doğuştan belirli sınırlarla ortaya çıkmaz. Bilişsel zekânın aksine insan yeni deneyimler kazandıkça yaş ilerledikçe gelişir. Bireyin dış dünyada karşılaştığı durumlara karşı iç dünyasında verdiği tepkilere göre duygusal zekâsı da gelişim gösterir (Edizler, 2010; Somuncuoğlu, 2005). Örneğin drama çalışmaları yapmak bireylerin duygusal zekâsının gelişmesine katkı sağlar (Güneysu ve Tekmen, 2009).

2.2.2. Üstün yetenekli bireylerde duygusal zekâ

Duygusal gelişim bilişsel gelişim ve biyolojik olgunlaşma gibi farklı gelişim alanlarıyla iç içedir. Bilişsel gelişimi yaşlarına göre ilerde olan ve belli bir biyolojik olgunlaşmayı tamamlayan bireyler, duygusal gelişim açısından da gelişim göstererek başkalarıyla iletişim sürecini iyi yönetir, insanlarla iletişimi iyidir bulundukları ortama ve okula uyum sağlamada duygusal zekâsı düşük olan kişilere nazaran kuvvetlidir (E. Gürsoy ve Balcı Çelik, 2019; Yeşilyaprak, 2001).

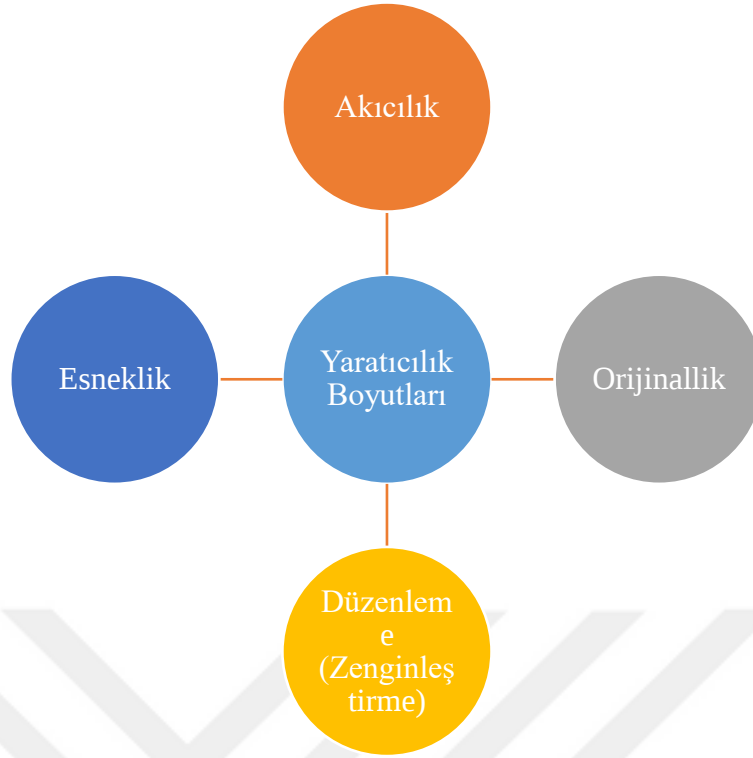
Duygusal zekâ insanları anlayabilme, yönetebilme, insan ilişkilerini yürütebilmeyi sağlayan sosyal zekânın duygusal zekâyı temel olduğu söylenebilir (Akdeniz ve Alpan, 2022). Duygusal zekâ başkalarıyla empati kurarak insanların duygularını anlama, stres yönetimini

etkin olarak kullanabilme, olası çatışmaları fark edip yatıştırabilme, hislerinin izahını anlama, onları deneyimleme ve hüküm kurabilme olarak tanımlanabilir. Güçlü bir duygusal zekâyâ sahip insanlar, sağlam iletişim kurarak iş ve kariyer yaşamlarında okul hayatlarında başarılı olabilir ve kişisel hedeflerini gerçekleştirmede kararlı ve istekli olurlar. Duygusal zekâsı yüksek bireyler özgüvenli, baskın ve cılız taraflarının ayrımında olan, sosyal yönü gelişmiş, iletişimi başlatma ve sürdürmede yetenekli bireylerdir (Segal vd., 2022). Duygusal zekâ duygularını fark etme, duygularının nedenlerini anlama, ifade edebilme, insanlarla olumlu bağ kurma, başka kişilerin hislerini anlayıp empati kurabilmeyi sağlayan sosyal beceriler ve yeteneklerdir (Aydın ve Özbey, 2023; B. Bayrak vd., 2023) ve çalışmalar bu konuda açıktır ki; duygusal ve zihinsel süreç birlikte hareket etmektedir (F. Kaya, Kanık, vd., 2016).

2.3. Yaratıcılık

2.3.1. Yaratıcılığın tanımı

Yaratıcılık, bireyin ortaya bir ürün çıkarmasını, üretmesini sağlayan yetenek, süreç ve çevre etkileşimini türütelmektir. Bütün insanların bilerek yada bilmeyerek üzerine koyarak geliştirebildiği farklı düzeylerde var olan ve kendini gösterebilen bir beceridir. 21. yüzyılda hem yaratıcılık hem de zekâ akademik başarı ve mesleki hayatta temel yeterlilikler olarak kabul edilmektedir (Nakano vd., 2021). Yaratıcılık özgünlük, farklılık, sorunlara farklı çözümler üretme tanımlarıyla üstün yetenekliliği çağrıştırmaktadır ve birey, süreç, çevre ile birlikte temelde ortaya bir ürün, fikir çıkarma vardır (Karabey ve Yürümezoğlu, 2015). Yaratıcı düşünmenin dört katmanı vardır. Bunlar: Akıcılık, özgünlük (orijinallik), esneklik, zenginleştirmedir. Özgünlük eşsiz fikirler bulma, zenginleştirme fikri tamamlayarak geliştirme, esneklik bilinen düşüncenin değişikliğe uğrayarak farklı tepkiler sunma, akıcılık ise üretilen tepki sayısıdır (Davashgil, 1994).

Şekil 6: Yaratıcılık Boyutları

Kaynak: (Ay, 2021).

Yaratıcılık problemlere ve olaylara farklı fikirler sunarak algılama yeteneğidir. Her insanda farklı seviyelerde olan ve geliştirilebilen bir yetenektir. Yaratıcılık öğrenmenin bir boyutudur. Yaratıcılığın ortaya çıkmasına elverişli bir ortam öğrenmeye de elverişli bir ortamdır. Çünkü öğrencide olumlu tutumlar geliştirir ve öğrenciyi güdüler (Davashgil, 1994).

2.3.2. Yaratıcılık türleri

Maslow yaratıcılığı şu şekilde sınıflandırmıştır:

1. Özel yetenek: Üstün yetenekli bireylerde var olduğu kabul edilen yaratıcılık türüdür.
2. Kendini gerçekleştirme: Temelde Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden (bkz. Şekil 7) ortaya çıkmıştır. İhtiyaçlar hiyerarşisinde fizyolojik ihtiyaçlar, güvenlik ihtiyacı, sevgi, aitlik, saygı ihtiyaçları basamaklarını tamamlayan kişiler kendini gerçekleştirme basamağına ulaşarak potansiyelini fark eder, yaratıcılık yetenekleri ortaya çıkar (Köksal, 2021).

Şekil 7: Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi

Kaynak: (Aydın, 2022).

2.3.3. Üstün Yetenekli Bireylerde Yaratıcılık

Yaratıcı bireyler esnek düşünürler, farklı fikirler üretebilirler, sorunlara karşı duyarlıdır. Yaratıcılık becerisi içseldir ve bilişsel ve karakteristik bir özelliktir. Ancak bu zeminin oluşmasından sonra yaratıcılığın geliştirilebilmesi ve kullanılabilmesi alandaki bilgi ve beceri birikimine bağlıdır. Kısıtlı bilgi birikimi yeni fikirlerin gelişimine ket vurur. Günümüzde üstün yetenekli bireylerin yaratıcılık becerilerinin geliştirilebilmesi için STEAM bütünsel eğitim modeli kullanılmaktadır. STEAM farklı disiplinlerin (Fen, Matematik, Teknoloji, Mühendislik) öğrenciye sunulmasıyla disiplinlerarası entegrasyon ve yetenek gelişimini destekleyen yaratıcılık ve problem çözme becerisi kazandıran bir modeldir (Balım ve Yürümezoğlu, 2023).

2.4. Problem Çözme Becerileri

2.4.1. Problem çözme becerileri tanımı

Problem insanın var olan dengesini bozan zihnini meşgul ederek hedeflerine ulaşmasına mani olan engellerdir (Çalık vd., 2008). Problemler günlük hayatta karşımıza çıkan ve fiziksel veya zihinsel bir süreç gerektirebilir. Çözümü için kas gücü veya zihinsel süreçleri gerektirir.

Hayatımızda ilk kez karşılaştığımız şeyleri problem olarak tanımlayabiliriz, ilk defa görmemiz çözümü için bazı becerileri kullanmamızı gerektirir, daha önceden karşılaştığımız bir problemin çözümü yaşantılarla öğrenilmiştir ve çözüm sürecindeki zihinsel karmaşıklığı gerektirmeyebilir. Problemin çözümü farklı şekillerde olabilir: bilimsel yöntemler kullanılarak, geleneksel yöntemler kullanılarak, deneyimler, model yoluyla. Çözüm için problemin farkında olmak, var olan durumu değiştirmek istemek ve değiştirmek için farklı yollar bularak uygulamak gerekmektedir (Gelbal, 1991).

2.4.2. Problem çözme süreci

Polya (1957)' nın problem çözme süreci basamaklarına göre problemin çözüm aşamaları şu şekildedir:

1. Problemin tespiti
2. Problemi çözmeye yönelik strateji belirleme
3. Stratejiyi gerçekleştirme
4. Sonucu değerlendirme (Geriye dönme) (R. Yılmaz, 2019a, 2019b).

Problem çözme süreçleri basamaklarının ilkinde problemin tespiti ve ihtiyaçların belirlenmesi, ikinci basamağında çözüme ulaşmak için gerekli adımların planlanması ve kullanılacak stratejilerin belirlenmesi, üçüncü adımda belirlenen stratejilerin uygulanması, dördüncü adımda çözümün doğruluğunun kontrol edilmesi, başka yolların olup olmadığına bakılması, çözümün başka problemlerde kullanılabilirliğinin tespiti vardır (Poyraz, 2023).

2.4.3. Üstün Yetenekli Bireylerde Problem Çözme Becerileri

Günlük yaşamında insanoğlu bilerek yada bilmeyerek birden fazla meselelere maruz kalır ve bu problemlere çözüm yolları bulurlar. Bunun için problem çözme becerilerine sahip olmak gereklidir. Problem çözme becerilerine sahip olan insanlar problemler ile karşı karşıya kaldığında sakin kalırlar ve sorunları basit bir şekilde aydınlığa kavuştururlar (Camcı Erdoğan, 2018). Bu durum üstün yeteneklilerin lehine olan bir durumdur. Üstün yetenekli bireyler sahip oldukları yetenekler sayesinde hızlı öğrenirler, yaşıtılarından ilerde problem çözme becerileri vardır, analiz- sentez gibi üst düzey düşünme becerileri sayesinde problemleri çözebilirler (Saranlı ve Metin, 2012). Problem çözme becerileri ile problemi çözerken gösterilen olumlu tutum ve davranışlar arasında olumlu ilişki vardır (Akay, 2006).

Problem çözme yetisi konusunda yeterli olduklarının farkında olan bu öğrenciler problemlerin üstesinden geleceğine, akademik olarak başarılı olacağına inandığı için kendine

güvenerek, üstün çaba göstermekte, çalışmalarda ısrarcı olmakta ve problemlere olumlu yaklaşmaktadır (Bedel ve Hamarta, 2014). STEAM de bu doğrultuda üstün yetenekli öğrencilere problem çözme becerileri kazandırmaya çalışan disiplinlerarası bir modeldir (Balım ve Yürümezoğlu, 2023; Yeşilova, 1997).

2.5. İlgili Araştırmalar

2.5.1. Yurt içinde yapılan çalışmalar

Özcan (2023), araştırmasında öğretmenlerin iletişim becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmayı hedeflemiştir. Çalışma, nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın 214 öğretmen ile yapılmıştır. Veriler demografik bilgi formu, iletişim becerileri ölçeği ve problem çözme envanteri ile toplanmış ve SPSS 22.0 yazılımı ile t-testi ve Anova testi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlar, öğretmenlerin iletişim becerileri ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir ve iletişim becerileri yüksek olan öğretmenlerin problem çözme becerilerinin de yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.

Mısırlı Taşdemir, Ö ve Ergül, C. (2015), üstün yeteneklilik profilinin belirlenmesinde WISC-R kullanılarak belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma Ankara'da iki BİLSEM'de 2010-2012 yıllarında değerlendirmeye alınan ve üstün yetenekli tanısı konulan 503 öğrenci ile yapılmıştır. Öğrencilerin demografik bilgileri ve WISC-R alt alan ve alt test puanlarına bakılmış ve testten alınan puanların farkları ve alt testlerine ilişkin betimsel analiz yapılmıştır. Bununla birlikte öğrencilerin güçlü ve zayıf özelliklerine yönelik alt testler incelenmiştir. Çalışmanın bulgularına göre, üstün yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerin dilsel-sözel alanda motor-görsel alana kıyasla daha yüksek performans sergiledikleri saptanmıştır. Ayrıca, bu öğrencilerin görsel-uzamsal akıl yürütme, kavramsal ve mantıksal yargılama yetilerinin genel popülasyona göre daha gelişmiş olduğu gözlemlenmişken, işe dikkatini verme, problem çözme, dikkat toplama, yönlendirme ve sürdürme, yeni görevleri öğrenme gibi yeteneklerinin ortalama düzeyde olduğu belirlenmiştir. Sonuçlardan biri de öğrencilerin çoğunluğunun ölçülen alt testlerden en az birinde önemli ölçüde farklılık gösterdiği görülmüştür.

Yazgan (2018), üstün yeteneklilik kavramı incelenmiş ve üstün yeteneklilik modellerinden bahsedilmiştir ve üstün yeteneklilikte matematik hakkında yapılan farklı çalışmalara yer verilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre üstün yeteneklilik alanında çalışmalar her geçen gün artmakta ve bu artış matematikte de görülmektedir. Matematikte yapılan çalışmalar göz önüne alınarak yaratıcılık ve üstün yeteneklilik kavramlarının birlikte ele alındığı ve

matematik eğitiminde üstün yeteneklilikle ilgili çalışmaların hala göz ardı edildiği sonucuna varılmıştır.

Akar, İ ve Akar, Ş. (2012), ilköğretim kademesinde çalışan öğretmenlerin üstün yeteneklilik kavramıyla ilgili görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın katılımcıları ilköğretim düzeyinde eğitim veren 155 öğretmenden oluşmaktadır. Öğretmenlerin üstün yeteneklilik hakkındaki görüşleri açık uçlu soruların yöneltildiği anket görüşmesi ile toplanmış ve toplanan veriler, alanda öne çıkmış bazı kuramlarla karşılaştırılarak yorumlanmıştır. Elde edilen verilere göre öğretmenlerin büyük bir kısmı, öğrencilerin normalin üzerinde bir performans sergilediğini, akranlarından ve beklenilenden daha üst ve farklı davranışlar sergilediklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin yüksek Zekâya ve yaşlılarından daha üst düzey bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda meraklı, farklı, başarılı ve üretken olduklarını; ancak diğer taraftan asosyal, sıkılgan ve aşırı hareketli olduklarını belirtmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarına göre, ilköğretimde görev yapan öğretmenlerin üstün yeteneklilik konusundaki bilgi düzeylerinin yeterli olmadığına ve eğitim verdiği sınıftaki üstün yetenekli bireyleri fark ederek, onların gelişimini destekleyecek ilgili programlara yönlendirmede yeterli başarıyı sağlayamayabilecekleri belirtilmektedir. Öğretmenlerin yönlendirmelerde gözüne giren başarılı öğrencileri dikkate aldığı görüşünü desteklemektedir.

Karabey ve Yürümezoğlu (2015), araştırmasında üstün yeteneklilik ve yaratıcılığın zekâ kuramları açısından incelenerek farklı açılardan karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre zekâ, yaratıcılık ve yetenek kavramları kuramlar yönünden ele alındığında pek çok ortak yönü olsa da belirli farklılıkların olduğu da belirtilmiştir. Her zeki birey üstün yetenekli veya yaratıcı olarak; her üstün yetenekli ve yaratıcı olarak değerlendirilen birey de zeki olarak değerlendirilmemelidir. Bireyin doğuştan getirdiği genetik etmenlerin eğitim, aile ve çevre ile geliştirilmesi önemlidir.

Çalışmanın sonuçlarında incelenen literatüre göre, yaratıcılık ve zekâ arasında ufak bir ayrım vardır. Kuramcıların zekâ ve yaratıcılık arasındaki farklı görüşleri şu şekildedir:

- Yaratıcılık Zekânın alt faktörlerinden biridir.
- Zekâ yaratıcılığın alt faktörlerinden biridir.
- Zekâ ve yaratıcılık farklı kavramlardır ancak ortak olan yönleri vardır.

Kirişçi ve Köksal Konik (2016) çalışmasında, 7 ve 8. sınıf öğrencileri arasında üstün ve normal zekâ düzeyine sahip öğrencilerin matematik öğrenmelerinde kullandıkları öz-

düzenleyici stratejiler ve motivasyonel inançlarını cinsiyet faktörü göz önünde bulundurarak incelemişlerdir. Çalışmanın amacı, öğrencilerin bilişsel stratejileri ve öz-düzenleme yeteneklerini belirlemek yanı sıra içsel ve dışsal odaklanma, konunun önemi, sınav kaygısı ve öz yeterlilik gibi motivasyonel inançlarını değerlendirmektir. Ayrıca, Raven Standart Progresif Matrisler (SPM) Testi puanları ile matematik başarısı arasındaki ilişkiyi de araştırmayı amaçlamışlardır. Çalışmada yöntem olarak nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır ve İstanbul ilinde 2012- 2013 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 177'si normal 180'i üstün zekâlı toplam 357 7 ve 8. Sınıf öğrencisi ile yapılmıştır. Çalışmada Öğrenme Motive Edici Stratejiler Ölçeği ve zekâ seviyelerinin tespiti için Raven Standart İlerleyen Matrisler Testi kullanılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre üstün zekâlı öğrenciler yüksek öz- yeterliliğe sahiptirler ve içsel odaklanmada daha yüksek ortalama sergilemektedirler. Normal öğrenciler daha çok sınav kaygısı yaşamaktadır ve dışsal odaklanma sergilemektedir. Normal ve üstün zekâ düzeyindeki öğrenciler arasında bilişsel strateji kullanımı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Üstün zekâlı öğrencilerin içsel odaklanma, dışsal odaklanma, konunun değeri, öz yeterlilik ve sınav kaygısı açısından cinsiyet faktörüyle incelendiğinde de anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Ancak, öz-düzenleme puanlarında üstün zekâlı kız öğrencilerin daha yüksek puanlar aldığı gözlemlenmiştir. Elde edilen veriler, mevcut literatürü destekleyici niteliktedir.

Hakkoymaz ve Uygun (2017), Dede Korkut hikayelerinde bahsi geçen kahramanların gelişimse açıdan incelenerek üstün yeteneklilik özelliklerine sahip olup olmadıklarının belirlenmesidir. Çalışmada bilişsel, dil, duygusal fiziksel, sosyal gelişim alanları ve akademik durumu ve yaratıcılığı kapsamaktadır. Araştırma nitel çalışma olarak desenlemiştir. 12 Dede Korkut hikayesi doküman incelemesi yöntemiyle incelenmiştir. Betimsel analiz tekniği uygulanarak analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın bulguları incelendiğinde karakterlerden Boğaç Han'ın, bir süre önce öğrendiği bilgileri anımsadığı, liderlik becerileri sergilediği, yaratıcı problem çözme becerilerine sahip olduğu, gelişmiş kelime hazinesi olduğu ve akıcı konuştuğu; Karakterlerden Han'ın, keskin gözlem yeteneğine sahip olduğu, liderlik becerileri sergilediği, erken yaşta arkadaşlıklar kurabilme yeteneği, sofistike espri anlayışına sahip olması, güçlü olduğu alanlarını bilerek kendine güven duyması gibi özellikler sergilemesi; Bamsı Beyrek'in, güçlü hafızaya sahip olması, yaratıcı ve sınır dışı düşünme yetisi, akıcı konuşması ve doğaçlama şiir okuyabilmesi; diğer karakterlerde de benzer üstün özelliklerle beraber karakterlerin mükemmeliyetçi, lider, yaratıcı düşünen, analogileri kullanan, duyguları çok iyi analiz edebilen bireyler olduğu görülmüştür. Çalışmada hikayelerde geçen

kahramanların özellikleri detaylı olarak incelenmiş ve bahsi geçen kahramanlardan altısının üstün yeteneklilik özellikleri sergiledikleri belirlenmiştir.

Arslantaş vd. (2021), ilkokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin bireysel farkındalık etkinliklerinin etkililiği ve etkinlik hakkında öğretmen ve öğrencilerinin düşüncelerinin irdelenmesi planlanmıştır. Çalışma nitel araştırma tekniklerinden durum çalışması kullanarak desenlemiştir. Araştırma Konya'nın merkezinde ve ilçelerinde görev yapan 110 öğretmen 670 öğrencidir. Araştırmada veriler sabit form anket görüşmesi ile toplanmış ve betimsel analiz ile çözümlenmiş, toplanan verilerin yüzdelik ve frekansları belirlenerek ifade edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre sınıfında kaynaştırma öğrencisi olan öğretmenler çoğunlukla özel eğitim hakkında ders veya kurs almadığı, %10'unun toplumda engelli bireylerin fark edilmesi için çalışma yaptığı ve bu çalışmanın faydalı olduğunu düşündükleri bulunmuştur. İlkokul öğrencilerinin fiziksel, görme, zihinsel ve işitsel engeller hakkındaki görüşlerinin ortaya çıkarılabilmesi için anekdot kaydı ve öz değerlendirmeleri önemli ipuçları ortaya koymaktadır.

Zor ve Köse (2022) çalışmasında, Erzurum ilinde görev yapan ilkokul öğretmenlerinin BİLSEM'lere yönelik görüşlerini çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlamıştır. Öğretmenlerin görüşleri, eğitim düzeyi, kıdem, cinsiyet, mezun olunan okul değişkenleri göz önüne alınarak incelenmiş ve farklılaşıp farklılaşmadığı kontrol edilmiştir. Çalışma 2013- 2014 eğitim öğretim yılı içinde Erzurum il merkezinde Milli Eğitim bakanlığına bağlı okulda görev yapmakta olan 80 öğretmenler yapılmıştır. Araştırma betimsel tarama modelinde desenlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen 5'li likert tipinde üç bölümden oluşan anket kullanılarak veriler toplanmış, toplanan veriler bilgisayara aktarılarak analiz edilmiştir. Verilerin yorumlanması için frekans, yüzde, t-test, ortalama, Kruskal-Wallis H testten yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin BİLSEM' lere yönelik görüşlerinin incelenen değişkenler açısından farklılık göstermediği, öğretmenlerin BİLSEM'ler hakkında yeterli bilgi düzeylerinin olmadığını ve Milli Eğitim Bakanlığı tarafından gerekli bilgilendirme eğitimlerinin yapılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Ogurlu (2021), çalışmasında üstün zekalı olan ve olmayan bireylerin duygusal zekâ düzeyleri incelemek amaçlanmaktadır. Bu yüzden literatürde üstün zekâlı olan ve olmayan bireylerin duygusal zekâ olarak karşılaştırıldığı 2004 ve 2020 yılları arasında yapılmış 17 çalışma seçilerek metaanaliz tekniği kullanılmıştır.

Kaya (2016), üstün zekâlı ve yetenekli öğrenciler ile diğer öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerini ve iletişim becerilerini karşılaştırmak amacıyla bir araştırma yapmıştır. Çalışma niceldir ve ilişkisel ve nedensel karşılaştırma modellerinde desenlenmiştir. Duygusal zekânın iletişim becerileri üzerindeki etkisi cinsiyet ve üstün yetenekli olma değişkenlerine göre ele alınmıştır. Çalışmaya 281 öğrenci katılmıştır ve veriler “Schutte Duygusal Zekâ Ölçeği ve İletişim Becerileri Envanteri” kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda duygusal zekâ ve iletişim becerileri arasında bilişsel zekâyı geliştiren belirgin bir farklılık var olduğu tespitine varmıştır.

“Özel Yetenekli Öğrencilerde Duygusal Zekânın İncelenmesi” isimli çalışmada üstün yetenekli öğrencilerdeki duygusal zekâ düzeyini cinsiyet ve yetenek alanı değişkenlerine göre ele alınmıştır. Çalışma nicel tarama modelindedir ve 2019-2020 yılları arasında Ankara ve Eskişehir BİLSEM’lerde eğitim gören 208 öğrenci ile yürütülmüştür. Öğrencilerin eğitim ördüğü yetenek alanları: müzik (68 öğrenci) , görsel sanatlar (65 öğrenci), genel zihinsel yetenek (75 öğrenci) şeklindedir. Araştırmada, veriler “Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen bulgulara göre, öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ile cinsiyet ve yetenek alanı değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (Akdeniz ve Alpan, 2022).

Saygılı ve Atahan (2014), tarafından yapılan çalışmada Sivas BİLSEM’de eğitim gören 103 üstün yetenekli öğrencinin çeşitli değişkenlerin yansıtıcı problem çözme becerileri üzerine etkisi incelenmek istenmiştir. Araştırma betimsel yöntem genel tarama modeliyle yürütülmüş ve veriler “Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen verilere göre öğrencilerin üstün yetenekli ve zekâlı olmaları yansıtıcı problem çözme yetilerinin pozitif olarak şekillendirmektedir. Diğer değişkenlerden yaş, cinsiyet, ailenin eğitimi, bilgisayar oyunu oynamaları ile yansıtıcı problem çözme becerileri arasında bir belirgin bir ilişki olmadığı sporun faydaları düşünülerek beklenen şekilde sporun yansıtıcı problem becerilerini olumlu olarak etkilediği bulunmuştur.

Akdeniz (2021), tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezinde Yaratıcı Problem Çözme Çalışmaları: Bir Eylem Araştırması” isimli çalışmada BİLSEM’lerde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin biyoloji dersinde yaratıcı problem çözme etkinliklerini belirlemek, öğrenciler duygusal zekâ düzeyleriyle yaratıcı problem çözme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi ve yaratıcı problem çözme becerilerinin gelişimini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışma nitel araştırma modellerinden eylem araştırması ile yapılmıştır. Örneklem grubu, 2019-

2020 Eğitim-Öğretim yılında Ankara'da biyoloji alanında eğitim gören toplamda 7 öğrenciden oluşmaktadır; bunların 2'si kız ve 5'i erkektir. Veri toplama sürecinde kullanılan araçlar arasında kişisel bilgi formu, yaratıcı problem çözme dereceli puanlama anahtarı, yaratıcı problem çözme stilleri envanteri, duygusal zekâ ölçeği, yarı-yapılandırılmış görüşme formu, yaratıcı problem çözme uygulama kitapçığı ve video kayıtları yer almaktadır. Araştırmada öğrencilerin araştırma öncesi yaratıcı problem çözme becerileri ile duygusal zekâ seviyeleri bağlamında belirkin bir fark bulunmazken, sonrasında yaratıcı problem çözme becerileri ile duygusal zekâ düzeyleri arasında artı doğrultulu manalı bir ilişki bulunmuştur. İlaveten öğrencilerin bu kapsamda yaratıcı problem çözme yetilerinin gelişim gösterdiği tespitine varılmıştır.

Yılmaz (2016) çalışmasında, 48-72 ay aralığındaki çocuklardaki sosyal problem çözme becerilerini ölçmek amacıyla bir ölçeğin geliştirilmesi ve çocukların sosyal-duygusal düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma nicel ve nitel verilerin birlikte ele alındığı karma model olarak desenlenmiştir. Araştırmanın birinci örneklem grubunu 2014-2015 eğitim- öğretim yılında İstanbul'da öğrenim gören 48-72 aylık 168 okul öncesi öğrencisinin anne ve babası, ikinci örneklem grubunu ise 48-72 aylık 257 çocuk oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre anne babalar çocukların sosyal problem durumu yaşadığını bunların içinde en fazla ısrarcı olmak en az ise sorumluluk almamak olduğunu belirtmişler. Geliştirilen ölçeğin geçerli ve güvenilir olduğu belirlenmiştir. Çalışmada, çocukların sosyal problem durumlarını değerlendirmelerinde %53'ünün pozitif, %47'sinin ise negatif sosyal davranışları tercih ettiği tespit edilmiştir. Olumlu davranışlar arasında en sık kabul etme, yetişkinden yardım isteme ve oyuna katılma gözlemlenirken, olumsuz davranışlar arasında ise fiziksel olumsuz tepkiler verme, ağlama ve yetişkine karşı gelme davranışlarının öne çıktığı belirlenmiştir.

2.5.2. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Angela ve Caterina (2022) tarafından yapılan “Üstün Yetenekli Yetişkinlerde Yaratıcılık, Duygusal Zekâ ve Başa Çıkma Tarzı” isimli araştırmada amaç, üstün zekâlı olan ve olmayan yetişkinlerde yaratıcılık, duygusal zekâ ve bilişsel başa çıkma stillerini karşılaştırmaktır. Çalışmada 23 üstün yetenekli ve 18 üstün yetenekli olmayan bireyle çalışılmıştır. Araştırmada veriler Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği olan Alternatif Kullanım Görevi (AUT) (EQ-1) ve Miller Davranış Tarzı Ölçeği (MBSS) kullanılarak toplanmıştır. Elde edilen veriler t-test tekniği ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda AUT sonuçlarına göre üstün zekâlı olan bireyler bu testten daha yüksek puanlar almışlar ve üstün zekâlı olmayan

bireylere göre daha esnek düşünme becerileri geliştirdiği, detaylı düşünerek farklı fikirler ürettiği görülmüştür. EQ testi sonuçlarına göre ise üstün zekâlı olan ve olmayan bireyler arasında anlamlı bir fark olmadığı üstün zekâlı olanların olamayan bireylere göre daha üstün duygusal yeteneklere sahip olmadığı görülmüştür. Bu sonuç literatürdeki bulguların birçoğunu doğrular nitelikte değildir.

Freeman (2006) tarafından yapılan ‘The Emotional Development of Gifted and Talented Children’ isimli çalışmanın sonuçlarına göre, insanlar için yetenekli olmanın pek çok tanımı vardır ve kimin yetenekli olduğunu söylemek konusunda kesin ifadeler kullanmak imkansızdır. Yeteneklilik için çoğu ifade çocukların ilerlemesini ifade edilecek şekilde kullanılmaktadır: okul testlerinde akranlarından ilerde olması, sosyal yönden gelişmiş olması, okul dışı faaliyetlerde etkin ve başarılı olması, potansiyel iş yeteneği göstermesi. Temelde üstün yetenekli bir çocuk akranlarına göre birçok şeyi erken kavrayan, başarı olarak akranlarından önemli derecede farklılık gösteren bireyleri ifade eder. Yetişkinlerde yaşa bağlılık olmadan sınırlı sürelerde üst düzey performans gösteren kişilerdir. Üstün zekâlı bireylerin tanımlanmasında kültürel farklılıkların getirdiği anlayış farklılıkları olsa da genel itibariyle IQ testleri öncelik kabul edilir ve başarı çabayla özdeşleştirilerek değerlendirilir.

Duygusal gelişimlerine bakıldığında üstün yetenekli bireylerin duygusal gelişimleri ve duygusal problem yaşamaları arasındaki bağlantıyı ortaya koyan güvenilir bir araştırma yoktur. Ancak yaygın görüşe göre üstün yetenekli çocuklar, üst düzey yaratıcılık, yüksek motivasyon ve üretkenlik, duygusal yönden diğerlerinden güçlü olmaları çevrelerini daha iyi anlamlandırmaları ve düşük kaygı düzeyine sahip olmalarını sağlar. Neler yapabileceğine dair yüksek algılar geliştiren çocuklar imkansız beklentiler de geliştirebilir. Örneğin çocuk piyano çalmayı öğrenirken notaları biliyor, kulağa nasıl gelmesi gerektiğini biliyor ancak parmakları henüz yeterli düzeyde gelişmediği için sıçramaları uygun olarak yapamıyorsa sinirini bozan ve stres yapmasına neden olan şeyler bozuk çıkan seslerden olabilir. Neticede başarısızlık durumu ve öğrenmede kaçınma davranışı aşikâr olacaktır.

Greenspon (1998) yapılan çalışmada Greenspon benliği, yaşam boyu gelişen, duygusal gelişimle birlikte anlam ve tutarlılık kazanan kendi olma duygusu olarak ifade eder. Çocuk bir şeyi yaptığında “bunu ben başardım” veya “üzgünüm ben mükemmel yapamam, değersizim” gibi sonuçlara vararak kendini kafasında formüle eder. Çocuğun kendine ait bu algısı kendini anne babasının gözünden görmesiyle oluşmaktadır. Çocuk eve geldiğinde aldığı tepkilerin "süpersin bunu sen mi yaptın, nasıl başardın, sen mükemmelsin" şeklinde olması durumunda,

çocuk bir şeyleri başardığını düşünüp motive olur ve olumlu bir benlik algısı geliştirir. Ancak tepkiler "bunu nasıl yapamadın, aptal olma, bu kadar net bir şeyi bile mi yapamadın" şeklinde olursa, çocuk kendini değersiz, baş belası ve yeteneksiz olarak görebilir. Bu durum, çocuğun algıladığı geri bildirimin olumlu veya olumsuz bir benlik algısına yol açabileceğini göstermektedir. Üstün zekâlı bireylerde yetişkinlikle birlikte akranlarıyla farklılık kabul düzeyine ulaşabilir ve birey farklılık algısını normalleştirebilir. Ancak çocukken bu farklılık algısı içsel kabul duygularına bağlıdır, fark edecekleri bu farklılıklar, bazı duygusal problemlerin oluşmasına ve davranışlar sorunlar gözlemlenmesine neden olabilir. Üstün yetenekli bireylerde benliğin gelişmesinde mükemmeliyetçilik, etiketlenme sorun olarak ortaya çıkabilmektedir. Aileler etiketlenmenin çocuk için etrafa kibirle bakmasına neden olabileceğini düşünmesi farklılığı ortadan kaldırmamakta ve bu farklılığın utanılacak bir şey olarak hissedilmesine neden olabilmektedir. Çalışmanın sonuçlarına göre üstün zekâlı bireylerin benlik algısı ve duygusal gelişimi etrafındaki bireylerin tepkilerine bağlıdır. Onlar da diğer bireyler gibi değer görme, başkalarına ihtiyaç duyma karşılıklı bağımlılığa ihtiyaç duymaktadırlar. Bu süreçte verilen sosyal tepkiler çocuğun benliğini şekillendirmesine yardım eder.

Angela ve Caterina (2022) yaptıkları “Üstün Yetenekli Bireylerde Yaratıcılık, Duygusal Zekâ ve Başa çıkma Yolları” isimli çalışmada Araştırmaya 23 üstün yetenekli ve 18 tipik gelişim gösteren birey anadili italyanca olan 41 kişi gönüllük esasına göre katılmıştır. Üstün yetenekli bireyler Wechsler Adult Intelligence Scale–Fourth Edition (WAIS-IV; Wechsler 2008) (Yetişkin Zekâ Ölçeği Dördüncü Baskı)’a göre yüzde 98’lik dilimin içinde olan kişilerden, tipik gelişim gösteren bireyler ise Messina (İtalya) lisans öğrencileri ve öğretmenlerinden oluşmaktaydı. Katılımcılar yaş, eğitim ve cinsiyet olarak eşleştirildi. Araştırmada The Miller Behavioural Style Scale (MBSS) (Miller Davranış Stili Ölçeği) : Sorunların belirlenmesi ve sorunların nedenlerinin keşfedilmesi için strese neden olabilecek dört durumu ve katılımcının izleyeceği stili içerir; The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i; Bar-On 1997) (Duygusal Bölüm Envanteri): Kişisel bildirim beş alt ölçek ve 133 sorudan oluşur; The Alternative Uses Task (AUT) (Alternatif Kullanımlar Görevi): farklı düşüncelerin değerlendirilmesi için ortak bir nesne için onar dakikalık sürede neler yapabileceklerini belirtmelerinin gerektiği ölçekler kullanılmış ve t-test ile analiz edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre üstün zekâlı olan öğrencilerle normal gelişim gösteren akranları arasında anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. The Alternative Uses Task (AUT) ve Araştırmada The Miller Behavioural Style Scale (MBSS) sonuçlarına göre üstün yetenekli bireylerin

testlerden daha yüksek puan aldıkları ve daha esnek düşündükleri görülmüştür. Ancak The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i; Bar-On 1997) sonuçlarına göre anlamlı bir fark bulunamamış üstün zekâlı olan ve olmayan bireylerin üstün duygusal yeteneklere sahip olmadığı bulunmuştur.

Schwean vd. (2006) yapılan araştırmada Bar-On (1997) duygusal zekâ modelini tanımlayan faktörler kullanılarak bireylerin sosyal duygusal yeterlilikleri incelenmek amaçlanmıştır. Çalışmada katılımcılar Saskatchewan şehrinden Standart testlerden yaklaşık iki standart sapmaya sahip 4 ila 8. Sınıf öğrencilerinden oluşan 169(84 erkek, 85 kız) çocuğu, ailelerini ve öğretmenlerini kapsamaktadır. Üstün zekâlı olmayan bireylerin oluşturduğu grup ise Ontario bulunan 1200 çocuktan oluşmaktaydı ve üstün zekâlı örneklemeyle yaş ve cinsiyet olarak eş olanlar rastgele eşleştirildi. Çalışmada veriler Duygusal Bölüm Envanteri: Gençlik Versiyonunu doldurularak toplanmıştır ve katılımcılar 1 (nadiren veya yanlış), 4 (Sık sık) şeklindeki verilen likert tipi ölçeği derecelendirmişlerdir. Çalışmanın sonuçları incelendiğinde, üstün zekâlı öğrencilerden alınan verilerle eşleştirilmiş örneklemden alınan verilerin farklılık göstermediği, üstün zekâlıların kişisel uyum ve stres yönetiminde tipik gelişim gösterenlere göre puan farkı olsa da etki büyüklüğü açısından fark görülmemiştir. Bir diğer bulgu üstün zekâlı olan ve olmayan grupların her ikisinde de kızların erkeklere kıyasla içsel, kişilerarası ve duygusal zekâ puanı yüksektir.

Sousa ve Fleith (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, 150 öğrenci (108 ilkokul ve 42 lise) ve 6 öğretmenle birlikte çalışılmıştır. Bu çalışmanın amacı, üstün yetenekli ve olmayan öğrencilerin aşırı duyarlılık düzeylerini karşılaştırmak ve öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâlarına ilişkin algılarını belirlemektir. Araştırmanın verilerini toplamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu, Aşırı Uyarılma (heyecanlanma) Ölçeği ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler, içerik analizi ve çıkarımsal analiz yöntemleriyle değerlendirilmiş ve sonuçlar, üstün yeteneklilik ile aşırı heyecanlanma arasında anlamlı bir fark olduğunu, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin duygusal gelişimlerini etkilediğini ve bu durumun dünya algılarını ve sınıf içi aktivitelerini nasıl etkilediğini göstermiştir. Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin özerklik, bağımsızlık, kaygı, hayal kırıklığına karşı direncin düşük olması gibi duygusal özellikleri barındırdığını belirtmişlerdir. Akademik yeteneğe sahip öğrenciler sanatsal yeteneğe sahip öğrencilere göre daha yüksek uyarılma ortalamaları göstermişlerdir bu da zihinlerinde aktivitelerin hızlı ve yoğun olmasından kaynaklanmaktadır. Nakano vd. (2021) tarafından yapılan çalışmada üstün

yetenekli bireylerde yaratıcılık ve zekâ arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılmıştır. Çalışmaya 7-17 yaş arası 867 normal zekâyâ sahip öğrenci ve 66 akademik alanda üstün yetenekli, 33 sanatsal alanda üstün yetenekli olmak üzere 966 öğrenci katılmıştır. Verileri toplamak için “The Giftedness Assessment Battery” kullanılmıştır ve SPSS 22.0 ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak literatürü destekler nitelikte zekâyâyla yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki olduğunun belirlendiği görülmektedir.

Doak vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada lisansüstü öğrencilerin uygulama derdinde plastik meyve suyu şişesinden yuvarlak, yıldız desenli tabanlı dört özdeş parçadan ürünler ortaya koymalarını görev olarak vererek yaratıcı problem çözerek belirli bir dönüştürülebilir öğeden ürün ortaya koymaları ve evin odalarının bir bölümünde kullanılabilecek eşya üretmeleri istenmiştir. Çalışmaya 7 kadın, 4 erkek toplam 11 katılmış ve 5 hafta sürmüştür. Katılımcılar başta ürün ortaya koymakta zorlandığı ürünleri kavramlaştıramadığı ancak etkinliklerin onlara yeni ürünler ortaya koymayı sağladığı belirtilmiştir. Katılımcılar kendi ilgi ve beceri alanlarına göre ürünler ortaya koymuşlar ve ikinci olarak tasarlanan ürünlerin birinci ürüne benzediği görülmüştür. Ürün olarak marakas, parti şapkası, duvar süsü, mumluk, oyuncak, saat gibi ürünler yer almıştır.

Lee ve Olszewski-Kubilius (2006) tarafından yapılan çalışmada 234 üstün yetenekli lise öğrencisinin duygusal zekâ düzeyleri, ahlaki yargı ve liderlik özellikleri incelenmiştir. Araştırmada duygusal zeka düzeylerinin belirlemeye yönelik verileri toplamak için için BarOn Duygusal Zekâ Envanteri: Gençlik Versiyonu Kısa Formu (BarOnEQ-i:GV(KF); Bar-On ve Parker, 2000), ahlaki düşünme becerilerini ve başa çıkma yollarını belirlemek için Defining Issues Test-2 (Rest, Narvaez, Thoma, ve Bebeau, 1999), liderlik becerilerini belirlemek için Roets Liderlik İçin Değerlendirme Ölçeği (Roets, 1997) ölçekleri kullanılmıştır. Araştırmanın bulguları incelendiğinde akademik, duygusal zekâ, liderlik ve ahlaki yargı arasında yapılan korelasyon istatistik sonuçlarına göre akademik yetenek, matematik liderlik ve ile negatif yönlü korelasyon vardır. Yeni yüksek matematik ve akademik becerisi düşük liderlik becerisi olarak bulunmuştur. Beklenen şekilde BarOn Duygusal Zekâ Envanteri: Gençlik Versiyonu Kısa Formu, Defining Issues Test-2 ve Roets Liderlik İçin Değerlendirme Ölçeği arasında mantıklı ve olumlu doğrultuda bağ tespiti yapılmıştır. Duygusal zekâ seviyesi üstün yetenekli ve olmayan gruplar olarak bakıldığında üstün yetenekli erkeklerin tipik gelişim gösteren erkeklerden yüksek puan aldığı ancak üstün yetenekli kızların diğer gruptaki kızlara göre daha düşük puanlar aldığı görülmüştür.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kayseri ilinde lise düzeyinde eğitimine devam eden üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin yaratıcılık ve problem çözme becerileri üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu nedenle araştırmanın deseni nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeli olarak belirlenmiştir. İlişkisel tarama modeli, birden çok değişim arasında bulunan ilişkiyi ve varsa bu değişkenlerin birbirlerini etkileme miktarlarını ve değişimlerini tespit etmek amacıyla uygulanır. ve değişkenler arasında ilişki aranır. Değişkenler arasındaki korelasyon, +1 sayı değeri ile -1 sayı değeri ile sınırlıdır. Korelasyon değeri +1 değerine yaklaştıkça, değişkenler arasında mükemmele yakın bir ilişki olduğu söylenebilir. (Bekman, 2022; Sönmez ve Alacapınar, 2019).

İlişkisel tarama modelinde birden çok değişken arasındaki etkileşimler belirlenebilir. Farklı istatistikler teknikler kullanılarak değişkenler arasındaki ilişki ortaya koyulmaya çalışılır ve grupların ortalamaları arasında karşılaştırmalar yapılabilir. Gruplar arasındaki ilişkinin düzeyi ve yönü belirlenebilir. Bununla birlikte ek istatistik verilerle bu ilişkinin neden- sonuç ilişkilerine yönelik sonuçlara ulaşılabilir. Aralarında nedensellik olan ilişkiler gruplar arasında güçlü ilişki olduğu yönünde yorumlanabilir (Kaya, M, 2019).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Evren araştırma sonuçlarının genellendiği ortak özelliklere sahip gruptur (Bedir Erişti vd., 2013) ve nicel araştırma yöntemleri büyük evren ve örneklem gruplarında çalışmaya imkân sağlar (Bekman, 2022). Araştırmanın evrenini, Kayseri il merkezinde lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrenciler oluşturmaktadır. 2023-2024 eğitim öğretim yılı içerisinde Kayseri il merkezinde Çetin Şen BİLSEM ve Murat Kantarcı BİLSEM’ de eğitim gören, üstün yetenekli olarak tanı almış 169 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri bilim ve sanat merkezi, sınıf seviyeleri, cinsiyetleri, yaşları, annelerinin eğitim durumu, babalarının eğitim durumu ve ailedeki birey sayısı dağılımları (bkz. Tablo 1) sunulmuştur.

Örnekleme ise Duygusal Zekâ Ölçeği-Adölesan Kısa Formu uygulama yaş aralığı göz önüne alınarak 18 yaş altı öğrencilerden basit rastgele örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Rastgele örnekleme yöntemiyle her iki okuldan ve her iki cinsiyetten öğrenciyi kapsayacak şekilde 169 öğrenci seçilmiştir. Evren ve örneklem hesaplaması şu şekilde yapılmıştır:

$k = N/n$ (N: Evren (1303), n: örneklem büyüklüğüdür). Buradan $1303/ 169 = 7,71$ olarak bulunmuştur.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilere ve Ailelere Yönelik Demografik Bilgiler

Değişkenler	Kategoriler	n	%
Cinsiyet	Kız	102	60,3
	Erkek	67	39,7
Yaş	13	1	0,6
	14	46	27,2
	15	52	30,8
	16	28	16,5
	17	42	24,9
Kayıtlı Olduğu BİLSEM	Çetin Şen BİLSEM	151	89,4
	Murat Kantarcı BİLSEM	18	10,6
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	64	37,9
	10. Sınıf	52	30,8
	11. Sınıf	26	15,4
	12. Sınıf	27	15,9
Anne Eğitim Durumu	Belirtmedi	0	0
	Okur-Yazar Değil	0	0
	Okur- Yazar	1	0,6
	İlkokul	18	10,7
	Ortaokul	14	8,3
	Lise	47	27,8
	Üniversite	72	42,6
	Yüksek- Lisans/ Doktora	17	10,1
Baba Eğitim Durumu	Belirtmedi	1	0,6
	Okur-Yazar Değil	1	0,6
	Okur- Yazar	1	0,6
	İlkokul	11	6,5
	Ortaokul	15	8,9
	Lise	38	22,5
	Üniversite	79	46,7
	Yüksek- Lisans/ Doktora	23	13,6
Ailedeki Birey Sayısı	Belirtmedi	2	1,2
	3	4	2,4
	4	30	17,7
	5	22	13,1
	6	59	34,9
	7	36	21,3
	8 ve üzeri	16	9,4
	Belirtmedi	3	1,8
Gelir Durumu	Düşük Gelirli	13	7,7
	Orta Gelirli	117	69,2
	Yüksek Gelirli	36	21,3

Tablo 1’ de çalışmamızın katılımcıları olan öğrenciler ve öğrenci ailelerine ait nüfus ile ilgili veriler verilmiştir.

Tabloda cinsiyet durumu incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 102 (%60,3)’ sinin kız, 67 (%39,7)’ sinin erkek olduğu saptanmıştır. Yaş değişkeni incelendiğinde 13 yaşında 1 (%0,6), 14 yaşında 46 (%27,2), 15 yaşında 52 (%30,8), 16 yaşında 28 (%16,5), 17 yaşında 42 (%24, 9) öğrenci olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin kayıtlı olduğu Bilim ve Sanat Merkezi değişkeni incelendiğinde 151 (%89, 4)’inin Çetin Şen Bilim ve Sanat Merkezi’nde, 18 (%10,6)’sının Murat Kantarcı Bilim ve Sanat Merkezi’nde kayıtlı olduğu saptanmıştır. Öğrencileri sınıf düzeyi değişkeni incelendiğinde öğrencilerin 64 (%37,9)’ünün 9. sınıf, 52 (%30,8)’sinin 10.sınıf, 26 (%15,4)’sının 11. sınıf, 27 (%15,9)’ sinin 12. Sınıf olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin anne eğitim durumu değişkeni incelendiğinde 1 (%0,6)’ inin okur-yazar, 18 (%10,7)’ inin ilkokul, 14 (%8,3)’ünün ortaokul, 47 (%27,8)’sinin lise, 72 (%42,6)’sının üniversite, 17 (%10,1)’sinin yüksek lisans/doktora olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin baba eğitim durumu değişkeni incelendiğinde 1(%0,6)’inin belirtmediği, 1 (%0,6)’ inin okur-yazar olmadığı, 1 (%0,6)’ inin okur-yazar, 11 (%6,5)’ inin ilkokul, 15 (%8,9)’inin ortaokul, 38 (%22,5)’inin lise, 79 (%42,7)’unun üniversite, 23 (%13,6)’ünün yüksek lisans/doktora olduğu saptanmıştır. Ailedeki birey sayısı değişkeni incelendiğinde 2 (%1,2)’sinin belirtmedi, 4 (%2,4)’ ünün 3 kişi, 30 (%17,8)’ unun 4 kişi, 22 (%13,0)’ sinin 5 kişi, 59 (%34,9)’ unun 6 kişi, 38 (%22,4)’ inin 7 kişi, 13 (%7,7)’ ünün 8 kişi, 1 (%0,6)’ inin 9 kişi olduğu saptanmıştır. Ailenin gelir durumu değişkeni incelendiğinde 3 (%1,8)’ünün belirtmedi, 13 (%7,7)’ ünün düşük gelirli, 117 (%69,2)’ sinin orta gelirli, 36 (%21,3)’ sınıfın yüksek gelirli olduğu saptanmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada nicel bir çalışmadır ve öğrencilerden yüz yüze görüşerek ölçek doldurmaları istenerek veriler toplanmıştır. Öğrencilerin demografik bilgilerine yönelik kişisel bilgi formu, duygusal zekâ düzeylerini belirlemeye yönelik Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği-Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF), problem çözme becerileri düzeyini belirlemeye yönelik Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ), yaratıcılık düzeylerinin belirlemeye yönelik Bireysel Yaratıcılık Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, öğrencilere dair bilgileri toplamak için oluşturulmuştur. Bu form, araştırmada incelenecek veriler doğrultusunda, öğrencilerin sınıf düzeyi, yaş, cinsiyet, anne ve baba eğitim durumu, ailedeki birey sayısı gibi bilgileri içermektedir ve ekler kısmında yer almaktadır. (Bkz. Ek 1).

3.3.2. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)

Duygusal zekâyı ölçmek için Furnham ve Petridas işbirliği ile 2006 senesinde oluşturulan ölçeğin, Ergin tarafından 2017 yılında uyarlama çalışması yapılmıştır. Bu ölçek, 12-17 yaş arası çocuklar için kullanılabilecek bir ölçektir, ancak 11 yaş için yapılan uygulamalarda da olumlu sonuçlar vermiştir. Ölçek, Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği - Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) adını taşır ve 15 maddeden oluşur. Ölçeğin alabileceği maksimum düşük değer 15, maksimum yüksek değer ise 105'tir. Ölçek, 7'li Likert tipinde dizayn edilmiştir (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 7: Kesinlikle Katılıyorum). Ölçeğin iç tutarlılık sonucu Cronbach alfa katsayısına göre 78 olarak bulunmuştur (Bkz. Ek 2).

3.3.3. Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)

Sarıkaya ve Özgöl tarafından 2015 yılında üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme maharetlerine ilişkin algılarını ölçmeye yönelik geliştirilmiş bir ölçektir. Ölçeğin geçerlik ve güvenirlik tetkikleri Bayburt ta bulunan fen lisesinde öğrenim gören 220 öğrenci ile yapılmış, geçerli ve güvenilir bir ölçek olduğu saptanmıştır. Ölçek 22 maddeden oluşmaktadır ve ölçekten alınabilecek en düşük değer 22, en yüksek değer ise 110'dur. Ölçeğin iç güvenirlik hesaplamalarında iç tutarlılık değeri 83 olarak tespit edilmiştir (Bkz. Ek 3).

3.3.4. Bireysel Yaratıcılık Ölçeği

Zhou ve George işbirliği ile 2001 de geliştirilmiş olan bireysel yaratıcılık ölçeği Türkiye toplumuna uyumlanması Nuh Osman Yıldız, Zülbiye Kaçay ve Fikret Soyer ortaklığındaki çalışmasıyla 2022 yılında yapılmıştır. Çalışma iki farklı gruba uygulanarak elde edilen veriler ilk grupta 209, sonrasında 13 maddenin yapı geçerliliğinin belirlenmesi için 256 kişiye uygulanmış ölçek geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılarak 11 madde olarak belirlenmiştir. Ölçeğin güvenirlik verilerine yönelik Cronbach alfa değerleri ilk deneme için 95, ikinci deneme için 92 olarak belirlenmiştir. Ölçek maddeleri şu şekildedir:

- Yeni yöntem üretme

- Yeni ve pratik fikir bulma
- Yeni teknoloji ve fikirleri araştırma
- Yaratıcı fikir ürettiğini düşünme
- Fikirlerini savunabilme
- Fırsatları değerlendirip yaratıcı olabilme
- Cazip işleyiş ve planlar tasarlayıp geliştirebilme
- İleri ve türetici fikirlere sahip olma
- Türetici çareler bulma
- Sorunlara karşı güncel yaklaşabilme
- İşteki görevleri yerine getirme konusunda yeni yöntemler önerebilme (Bkz. Ek 4)

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplanması kısmında gerekli izinler alınarak belirlenen uygulanması kısmına yer verilmiştir. Kayseri’de eğitim gören lise düzeyi üstün yetenekli öğrencilere ulaşmak için Çetin Şen BİLSEM ve Murat Kantarcı BİLSEM ile iletişime geçilerek öğrenciler hakkında bilgi alınmıştır. Öğrencilerin tespit edilmesinin ardından MEB’den gerekli izinler alınarak öğrencilerin eğitime devam ettiği okulların yönetici ve öğretmenleriyle irtibata geçilerek uygun gün ve saat için görüşülerek tarih belirlenmiştir. Sonrasında uygulama aşamasına geçilerek belirlenen gün ve saatte uygulama yüz yüze olarak yapılmıştır. Belirlenen öğrencilere ölçekler dağıtılarak gerekli yönlendirmeler ve açıklamalar yapılarak isimlerinin gizli tutulacağı söylenerek samimi düşüncelerini ifade etmeleri istenmiş ve öğrenciler tarafından doldurulan ölçekler analiz için hazır hale getirilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma kapsamında kullanılan veri toplama araçlarından toplanılan datalar, excel ile birlikte bilgisayara işlenmiş ve SPSS 22.0 paket programı ile çözümleme yapılmıştır. Çözümleme sonuçları, tablolar halinde sunulmuştur. Kişisel Bilgi Formu'ndan elde edilen veriler ise çizelge şeklinde düzenlenmiş ve frekans (f) ve yüzde (%) değerleriyle ifade edilmiştir.

Tablo 2: Normallik İstatistikleri

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Çarpıklık	Basıklık
	İstatistik	sd	p		
Duygusal Zekâ Toplam	0,064	169	0,088	-0,38	0,28
Problem Çözme Toplam	0,060	169	0,200*	-0,07	2,90
Bireysel Yaratıcılık Toplam	0,070	169	0,044	-0,39	1,03

Yapılan çarpıklık ve basıklık istatistiklerine göre Duygusal Zekâ Ölçeği' nin çarpıklık değeri -0,38, basıklık değeri 0,28, Problem Çözme Becerileri Ölçeği' nin çarpıklık değeri -0,07, basıklık değeri 2,90, Bireysel Yaratıcılık Ölçeği' nin çarpıklık değeri -0,39, basıklık değeri 1,03 olduğu saptanmıştır. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ve -2 arasında olması normal dağılım olarak genel geçer sayılmaktadır. (Madenoglu vd., 2014). Normal dağılım olarak kabul edilebilmesi için bazı kaynaklar değerin +1 ve -1 arasında olmasını savunurken bazı kaynaklara göre bu aralık +3 ve -3 aralığında olmalıdır. Ancak tek başına çarpıklık ve basıklık değerinin aralığı karar vermede yeterli olmayabilir (istatistikhocam.com, 2021). Normal dağılım tespitinde 30 ve üzeri örneklem için kullanılan Kolmogorov-Smirnov testi neticelerine bakılarak $p > 0,05$ durumunda normal dağılım göstermektedir (H. Bayrak, 2024). Araştırmada duygusal zekâ ölçeği için $p = 0,088$, problem çözme becerileri ölçeği için $p = 0,200$, bireysel yaratıcılık ölçeği için $p = 0,044$ olarak bulunmuştur ve bu da normal dağılım olduğunu göstermektedir (bkz. Tablo 2). Bu durumlar göz önüne alınarak ölçeklerin normal dağılım gösterdiği ve ilişki ve fark testlerinde parametrik istatistiklerin kullanılacağı saptanmıştır.

3.5.1. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQUE-ASF) Veri Çözümlemesi

Araştırma kapsamında, öğrencilerin duygusal zekâ seviyeleri üzerine etkileri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Cinsiyete göre duygusal zekâ düzeylerindeki farklılıkları değerlendirmek için Bağımsız Örneklem t-testi kullanılmıştır. Ayrıca, duygusal zekâ düzeylerinin sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim durumu ile ailedeki birey sayısı gibi değişkenlere göre nasıl değiştiğini anlamak için One- Way ANOVA testi uygulanmıştır. Belirlenen değişken arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmak için ise Pearson Korelasyonu yöntemi kullanılmıştır (Sönmez ve Alacapınar, 2019). Üstün yetenekli lise öğrencilerinin duygusal zeka ile yaratıcılık seviyeleri arasındaki ilişkiyi anlamak için ise Pearson korelasyon analizi tercih edilmiştir. Son olarak, duygusal zekânın yaratıcılık ve problem çözme becerilerini nasıl öngördüğünü belirlemek için regresyon analizi kullanılmıştır.

3.5.2. Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)Veri Çözümlemesi

Öğrencilerin problem çözme yetileri farklı değişkenler gözetilerek ele alınarak incelenmiştir. Problem çözme becerileri düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi için Bağımsız Örneklem t-test kullanılmıştır. Öğrencilerin problem çözme becerileri düzeyleri ile belirlenen değişkenler açısından anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi için One Way ANOVA testi kullanılmıştır.

3.5.3. Bireysel Yaratıcılık Ölçeği Veri Çözümlemesi

Bağımsız Örneklem t-testi, öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin cinsiyet açısından farklılaşma gösterip göstermediğinin belirlenmesi için kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, yaratıcılık düzeyleri ile farklı değişkenler arasındaki ilişkileri değerlendirmek amaçlanmıştır. One Way ANOVA testi, öğrencilerin duygusal zekâ, problem çözme becerileri ve yaratıcılık düzeyleri ile bu değişkenler arasındaki olası farklılıkları belirlemek için kullanılmıştır. Bu test, grupların ortalama puanlarının değerlendirilerek çıkan farklılığın anlamlı olup olmadığının değerlendirilmesinde kullanılan bir parametrik testtir.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde örneklemden elde edilen verilere dair bulgular yer almaktadır.

4.1. Veri Toplama Araçlarından Elde Edilen Puanlarla İlgili Betimsel İstatistikler

Bu bölümde Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Bireysel Yaratıcılık Ölçeği, Üstün Yetenekliler Öğrencilerde Problem Çözme Becerileri Ölçeği' nin betimsel istatistiklerine yer verilmiştir. Ölçeklere ait maddelerin aritmetik ortalama, standart sapma, mod, medyan, en düşük ve en yüksek puanları, güvenirlik değerleri bulunmaktadır.

Tablo 3: Duygusal Zekâ Özelliği Adölesan Kısa Formu (TEIQue- ASF) Ölçeği, Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği ve Bireysel Yaratıcılık Ölçeği'ne Ait Betimsel İstatistikler

Değişken	$\bar{X}$	Min.	Maks.	SS	Güvenirlik
Duygusal Zekâ	67,89	21,00	105,00	15,63	0,859
Problem Çözme	82,91	33,00	129,00	11,17	0,868
Yaratıcılık	46,79	13,00	71,00	9,25	0,837

Duygusal zekâ 21-105 değerleri arasında $67,89 \pm 15,63$ ortalama, problem çözme becerileri 33-129 değerleri arasında $\pm 11,17$ ortalama, yaratıcılık 13-71 $\pm 9,25$ değerleri arasında ortalama değerleri aldığı görülmektedir. Ayrıca ölçeklerin güvenirliklerinin belirlenmesi amacıyla Cronbach Alpha güvenirlik analizi yapılmış ölçeklerin güvenirlikleri saptanmıştır. Güvenirlik katsayısı $0,00 \leq \alpha < 0,40$ güvenilir değil, $0,41 < \alpha < 0,60$ ölçek düşük güvenilirlikte, $0,61 < \alpha < 0,80$ ölçek orta güvenilirlikte, $0,81 < \alpha < 1,00$ ölçek yüksek güvenilirlikte (S. Kılıç, 2016). Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)' nin güvenirlik katsayısı 0,859, Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği' nin güvenirlik katsayısı 0,868, Bireysel Yaratıcılık Ölçeği' nin güvenirlik katsayısı 0,837 bulunmuştur ve verilen değerlere göre yüksek güvenirlikte olduğu saptanmıştır.

4.2. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ, problem çözme ve yaratıcılık puanları cinsiyete göre anlamlı

düzeyde farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik t-test analizi sonuçları aşağıda Tablo 4’ te verilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği t-test Bilgileri

	Puan		N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Duygusal Zekâ	Cinsiyet	Kız	102	66,89	15,97	-1,028	0,574
		Erkek	67	69,42	15,08		
Problem Çözme	Cinsiyet	Kız	102	66,89	1,582	-1,104	0,457
		Erkek	67	69,42	1,842		
Yaratıcılık	Cinsiyet	Kız	102	46,49	0,86	-0,514	0,229
		Erkek	67	47,24	1,23		

P<0,05

Cinsiyet değişkeni açısından ölçek toplam puanlarının karşılaştırılması için Bağımsız Gruplar t-testi kullanılmış ve bu kapsamda çeşitli ölçekler üzerinden kız ve erkek öğrencilerin performansları analiz edilmiştir. Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği (DZÖÖ) toplam puanları incelendiğinde, kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p=0,574>0,05$). Bu sonuç, duygusal zekâ düzeyleri açısından kız ve erkek öğrencilerin benzer performans sergilediklerini göstermektedir.

Cinsiyet değişkeni bakımından ölçek toplam puanı üzerinden iki bağımsız grup ortalamalarının karşılaştırılması için Bağımsız Gruplar t test kullanılmıştır. t test sonuçlarına göre Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ) toplam puanları bakımından cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0,457>0,05$). Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ) sonuçlarında kızlar ve erkeklerin anlamlı derecede farklı performans göstermediği belirlenmiştir.

Cinsiyet değişkeni bakımından ölçek toplamalarının karşılaştırılması için Bağımsız Gruplar t test kullanılmıştır. t test sonuçlarına göre Bireysel Yaratıcılık Ölçeği (BYÖ) toplam puanları bakımından cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p=0,229>0,05$). Bireysel Yaratıcılık Ölçeği sonuçlarında kızlar ve erkeklerin anlamlı derecede farklı performans göstermediği belirlenmiştir.

4.3. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik ANOVA analizi sonuçları aşağıda Tablo 5’ te verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencinin Sınıf Düzeyine Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri

Değişken	Sınıf Düzeyi	Sınıf Düzeyi		ANOVA		
		$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Duygusal Zekâ Toplam	9	68,23	1,98	2,490	0,062	-
	10	65,63	2,29			
	11	74,81	2,22			
	12	64,78	2,99			
Problem Çözme Toplam	9	83,17	1,20	,062	0,980	-
	10	82,48	1,89			
	11	83,42	2,04			
	12	82,59	2,03			
Bireysel Yaratıcılık Toplam	9	46,94	1,08	,286	0,836	-
	10	47,52	1,29			
	11	45,69	2,25			
	12	46,07	1,62			

* $p < 0,05$, F=ANOVA, Fark= Tukey Testi

Tablo 5’te yer alan bulgular doğrultusunda öğrencilerin duygusal zekâ puanları, sınıf düzeyi bakımından toplam puanların karşılaştırılması amacıyla One- Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aralarında anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Post- Hoc testlerinden Tukey Testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin sınıf düzeyi bakımından Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p = 0,062 > 0,05$). Öğrencilerin sınıf düzeyi bakımından Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p = 0,980 > 0,05$). Öğrencilerin sınıf düzeyi bakımından Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p = 0,836 > 0,05$).

4.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik ANOVA analizi sonuçları aşağıda Tablo 6’ da verilmiştir.

Tablo 6: Öğrencinin Ailesinin Gelir Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri

Değişken	Kategori	Sınıf Düzeyi	ANOVA				
			$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Duygusal Toplam	Zekâ	Belirtmedi	,286	4,51	,105	0,957	-
		Düşük Gelir	67,38	3,61			
		Orta Gelir	68,03	1,47			
		Yüksek Gelir	68,06	2,76			
Problem Toplam	Çözme	Belirtmedi	79,00	6,66	,142	0,935	-
		Düşük Gelir	82,38	3,60			
		Orta Gelir	82,96	1,06			
		Yüksek Gelir	83,25	1,66			
Bireysel Toplam	Yaratıcılık	Belirtmedi	42,00	5,51	,445	0,722	-
		Düşük Gelir	48,62	3,54			
		Orta Gelir	46,79	,81			
		Yüksek Gelir	46,50	1,58			

*p< 0,05, F=ANOVA, Fark= Tukey Testi

Tablo 6’da yer alan bulgular doğrultusunda öğrencilerin duygusal zekâ puanları, aile gelir düzeyi bakımından toplam puanların karşılaştırılması One- Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aralarında anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Post- Hoc testlerinden Tukey Testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin aile gelir düzeyi bakımından Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (p= 0,957> 0,05). Öğrencilerin aile gelir düzeyi bakımından Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (p= 0,935>

0,05). Öğrencilerin aile gelir düzeyi bakımından Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p = 0,722 > 0,05$).

4.5. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik ANOVA analizi sonuçları aşağıda Tablo 9’ da verilmiştir.

Tablo 7: Öğrencinin Annesinin Eğitim Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri

Değişken	Kategori	Anne Durumu		Eğitim ANOVA		
		$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Duygusal Zekâ Toplam	Okur-Yazar	71,00	.	0,685	0,635	-
	İlkokul	64,56	3,76			
	Ortaokul	71,93	4,08			
	Lise	65,53	1,93			
	Lisans	69,03	1,85			
	Yüksek	69,65	5,18			
	Lisans/Doktora					
Problem Çözme Toplam	Okur-Yazar	80,00	.	0,350	0,882	-
	İlkokul	80,17	2,21			
	Ortaokul	84,71	2,72			
	Lise	82,57	1,44			
	Lisans	83,53	1,18			
	Yüksek	82,76	4,81			
	Lisans/Doktora					
Bireysel Yaratıcılık Toplam	Okur-Yazar Değil	41,00	.	0,870	0,503	-
	Okur-Yazar					
	İlkokul	45,33	3,06			
	Ortaokul	50,64	2,17			
	Lise	46,45	1,05			
	Lisans	46,24	1,14			
	Yüksek	48,76	2,12			
	Lisans/Doktora					

* $p < 0,05$, F=ANOVA, Fark= Tukey Testi

Tablo 7’de yer alan bulgular doğrultusunda öğrencilerin duygusal zekâ puanları, anne eğitim durumu bakımından toplam puanların karşılaştırılması amacıyla One- Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aralarında anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Post- Hoc testlerinden Tukey Testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin anne eğitim durumu bakımından Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p= 0,635 > 0,05$). Öğrencilerin anne eğitim durumu bakımından Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p= 0,882 > 0,05$). Öğrencilerin anne eğitim durumu bakımından Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p= 0,503 > 0,05$).

4.6. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik ANOVA analizi sonuçları aşağıda Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Öğrencinin Babasının Eğitim Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri

Değişken	Kategori	Baba Durumu	Eğitim	ANOVA		
		$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Duygusal Zekâ Toplam	Okur-Yazar Değil	62,00	.	0,413	0,870	-
	Okur-Yazar	71,00	.			
	İlkokul	68,55	5,08			
	Ortaokul	63,67	3,24			
	Lise	69,47	2,31			
	Lisans	67,13	1,87			
	Yüksek	70,52	3,41			
Problem Çözme Toplam	Lisans/Doktora					
	Okur-Yazar Değil	76,00	.	0,353	0,907	-
	Okur-Yazar	80,00	.			
	İlkokul	86,09	2,67			
	Ortaokul	80,40	2,08			
	Lise	83,29	1,88			
	Lisans	82,98	1,24			
	Yüksek	82,57	2,92			
	Lisans/Doktora					

Bireysel	Okur-Yazar Değil	43,00	.	0,275	0,948	-
Yaratıcılık	Okur-Yazar	41,00	.			
Toplam	İlkokul	49,00	4,24			
	Ortaokul	47,47	1,62			
	Lise	46,97	1,57			
	Lisans	46,21	1,02			
	Yüksek	47,39	1,77			
	Lisans/Doktora					

*p< 0,05, F=ANOVA, Fark= Tukey Testi

Tablo 8’de yer alan bulgular doğrultusunda öğrencilerin duygusal zekâ puanları, baba eğitim durumu bakımından toplam puanların karşılaştırılması amacıyla One- Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aralarında anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Post- Hoc testlerinden Tukey Testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin baba eğitim durumu bakımından Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p= 0,870 > 0,05$). Öğrencilerin baba eğitim durumu bakımından Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p= 0,907 > 0,05$). Öğrencilerin baba eğitim durumu bakımından Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır ($p= 0,948 > 0,05$).

4.7. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin ailesindeki birey sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermekte midir?” sorusuna yönelik ANOVA analizi sonuçları aşağıda Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Öğrencinin Ailedeki Birey Sayısının Durumuna Göre Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık ANOVA İstatistik Bilgileri

Değişken	Kategori	Sınıf Düzeyi		ANOVA		
		$\bar{X}$	Ss	F	p	Fark
Duygusal	3	88,00	17,00	1,135	0,344	-
Zekâ	4	66,00	11,70			
Toplam	5	65,83	2,90			
	6	70,68	3,47			
	7	68,53	1,92			
	8 ve Üzeri	64,67	2,49			
	3	71,00	9,00	,642	0,696	-

Problem	4	86,75	4,46			
Çözme	5	82,73	2,85			
Toplam	6	85,23	2,14			
	7	82,25	1,32			
	8 ve Üzeri	82,89	1,48			
Bireysel	3	53,00	12,00	,583	0,743	-
Yaratıcılık	4	51,75	3,33			
Toplam	5	45,17	1,89			
	6	47,23	1,60			
	7	46,25	1,11			
	8	47,58	1,28			

*p< 0,05, F=ANOVA, Fark= Tukey Testi

Tablo 9’da yer alan bulgular doğrultusunda öğrencilerin duygusal zekâ puanları, ailedeki birey sayısı bakımından toplam puanların karşılaştırılması amacıyla One- Way ANOVA testi uygulanmıştır. Aralarında anlamlı farklılık bulunan gruplar arasında hangi gruplar arasında anlamlı farklılıklar olduğunu belirlemek amacıyla Post- Hoc testlerinden Tukey Testi uygulanmıştır.

Öğrencilerin ailedeki birey sayısı bakımından Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (p= 0,344> 0,05). Öğrencilerin ailedeki birey sayısı bakımından Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği’nden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (p= 0,696> 0,05). Öğrencilerin ailedeki birey sayısı bakımından Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır (p= 0,743> 0,05).

4.8. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın yedinci alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanları problem çözme becerilerini anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusuna yönelik korelasyon analizi sonuçları aşağıda Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık Ölçeklerinin Pearson Korelasyon İstatistik Bilgileri

		Duygusal Toplam	Zekâ Toplam	Problem Toplam	Çözme Toplam	Bireysel Yaratıcılık Toplam
Duygusal Zekâ Toplam	Pearson Korelasyon (r)	1		0,546*		0,424*
	p			0,000		0,000
	N	169		169		169

Korelasyon $p < 0,01$ düzeyinde anlamlıdır.

Korelasyon en az iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığını yoklamada kullanılır. Korelasyon bazı durumlarda +1 ve -1, bazı durumlarda +2 ve -2 arasında değer alabilir. +1'e yaklaştıkça pozitif yönde yüksek bir ilişkiden, 0'a yaklaştıkça ilişkinin olmadığından, -1'e yaklaştıkça negatif yönde yüksek bir ilişkinin varlığından söz edilebilir ve r değeri 0.30'dan küçükse anlamlı bir ilişki olduğundan bahsedilemez (Sönmez ve Alacapınar, 2019).

Tablo 10'da belirtildiği gibi duygusal zekâ ile problem çözme becerileri ve yaratıcılık arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Buna göre duygusal zekâ ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde ($r=0,546$) ve anlamlı ($p=0,000 < 0,01$) bir ilişki vardır. Buradan hareketle duygusal zekâ arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı sonucu çıkarılabilir. Duygusal zekâ ve yaratıcılık arasında pozitif yönde ($r=0,424$) ve anlamlı ($p=0,000 < 0,01$) bir ilişki vardır. Buradan hareketle duygusal zekâ arttıkça yaratıcılığın da arttığı sonucu çıkarılabilir.

4.9. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın sekizinci alt problemi olan “Lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanlarının problem çözme becerileri ve bireysel yaratıcılıklarını anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?” sorusuna yönelik regresyon analizi sonuçları aşağıda Tablo 11’ de verilmiştir.

Tablo 11: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Problem Çözme Becerileri ve Bireysel Yaratıcılık Çoklu Regresyon İstatistik Bilgileri

Değişken	B	SH	β	t	p	T	VIF
Duygusal Zekâ	3,183	7,567		0,421	0,675		
Problem Çözme	0,640	0,113	0,457	5,660	0,000	0,635	1,575
Yaratıcılık	0,250	0,137	0,148	1,829	0,069	0,635	1,575

R=0,559, R²=0,312, T=Tolerance,

Regresyon iki veya daha fazla değişkenin arasındaki ilişkinin belirlenmesi ve bunu sonucunda bazı kestirimler ve tahminler yapmayı sağlayan tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistiktir (yontemistatistik.com). Tablo 11’de lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanlarının problem çözme becerileri ve bireysel yaratıcılıklarını yordayıcı etkisine yönelik yapılan regresyon analizi verilmiştir. Bağımlı değişken Duygusal Zekâ Özelliği

Ölçeği (DZÖÖ), bağımlı değişkenler ise Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ) ve Bireysel Yaratıcılık Ölçeği (BYÖ) olarak belirlenmiştir. Tabloda bağımsız değişkenlerin anlamlılık değerleri ve bu değerlerin katsayıları verilmiştir.

Tablo 11'e göre belirtme katsayısı olan R Square (R^2) 0,312 olarak bulunmuştur. Buna göre bağımsız değişkenler bağımlı değişkendeki varyansın yüzde 0,312'sini açıklamaktadır. VIF değerleri 1'e yakın olduğu için çoklu regresyon için istenen düzeydedir. Cook's Distance verisi 0,620 olarak bulunmuştur ve 1'den küçük olduğu için uç nokta yoktur. Çoklu regresyon tarafından yordanan değerleri arasındaki korelasyon olan R değeri 0,559'dur. Yani, duygusal zekâ ve problem çözme ile yaratıcılık arasında orta düzeyde manidar bir ilişkiye vardır.

Duygusal zekâ için B değeri 0,640, yaratıcılık için B değeri ise 0,250 olarak saptanmıştır. Bu değer sonuçlarına göre diğer değişkenlerin puanları kontrol altına alınırsa duygusal zekâdaki bir birimlik artışın problem çözme becerilerinde 0,640, yaratıcılıkta 0,250 birimlik artışa eğimli olduğu sonucu çıkmaktadır.

BÖLÜM 5

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar diğer araştırma sonuçlarına göre ele alınmış, değerlendirilmiş ve tartışılmıştır. Ayrıca araştırmanın sonuçları ve sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilmiştir.

5.1. Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın sonuçlarına göre lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanlarında cinsiyet açısından belirgin bir farklılık tespit edilmemiştir. Buradan hareketle Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği (DZÖÖ) toplam puanları bakımından cinsiyet ayrımına göre kız ve erkek öğrencilerin benzer duygusal zekâ düzeylerine sahip olduğu yorumu yapılabilir. Bu sonuç literatürdeki çalışmaları destekler niteliktedir. Bu konu hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında, Şahin (2018) üstün yetenekli çocuklarda gözlenen sosyal- duygusal sorunları tespit etmek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, çocuklarda erkek ve kız ergenlerin bireyler içi, bağdaşım, olumlu etki, genel ruh hali ve duygusal zeka durumlarının farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Yine benzer bir çalışmada Başkak (2020) yapmış olduğu ‘Duygusal zekanın, dominant el ve yaratıcılık ile ilişkisinin araştırılması’ adlı çalışmada öğrencilerin duygusal zekalarının cinsiyete göre değişmediği bulgusunu tespit etmiştir. Bu iki araştırmada tespit edilen bulgular çalışmamızdaki sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Lise düzeyinde eğitim alan üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerileri puanları cinsiyete göre mantıklı düzeyde farklılık göstermemektedir. Akay (2006) ve Develioğlu (2006) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada, Akdeniz ve Alpan (2022) özel yetenekli öğrenciler ile Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ) toplam puanları bakımından cinsiyet değişkenine göre kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Tespit edilen bu sonuçlar bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Akdeniz (2021) tarafından yapılan araştırmada, özel yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri cinsiyet ve yetenek alanı gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğrencilerin problem çözme becerileri üzerinde cinsiyet, yaş, kıdem gibi faktörlerin anlamlı bir farklılık oluşturmadığı belirlenmiştir. Ayrıca, duygusal zekâ ile problem çözme arasında anlamlı bir ilişki olduğu da ortaya konmuştur. Bu bulgular, araştırmanın alt problemlerine yönelik istatistiksel sonuçlarla uyumlu ve destekleyici niteliktedir. Saracaloğlu vd., (2001) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, 39 kadın ve 46 erkek olmak üzere toplam 85 lisansüstü öğrencisiyle yapılan

araştırmada, cinsiyete göre problem çözme becerilerinin alt boyutları incelenmiştir. Bulgulara göre, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmemiştir. Ancak, alt boyutlar dikkate alındığında, kaçınma ve aceleci yaklaşımlar altında erkekler lehine anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte, planlı, kendine güvenen, değerlendirici ve düşünen yaklaşımlar altında cinsiyete göre farklılıklar tespit edilmemiştir. Araştırmamızın sonuçlarına göre, lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin bireysel yaratıcılık puanları cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Bireysel Yaratıcılık Ölçeği (BYÖ) toplam puanları bakımından, literatürdeki bulguları destekler nitelikte, yaratıcılık açısından kız ve erkek öğrenci grupları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Karsulu Kavuncuoğlu'nun (2019) 60-72 aylık çocukların yaratıcılık düzeyleri ve problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, erkek ve kız çocukları arasında belirgin bir fark bulunmamıştır. Bu sonuca dayanarak, kız ve erkeklerin yaratıcılık düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir (Tan, 2022). Saygılı ve Atahan (2014), üstün yetenekli öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ancak, bu becerinin cinsiyet, yaş, anne-baba eğitim durumu gibi değişkenler açısından farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bizim araştırmamıza benzer şekilde, Doğan (2009) lise öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada ve Yılmaz (2016) tarafından 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmada problem çözme becerileri ile cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, problem çözme becerilerinin zamanla geliştirilebilen bir özellik olduğunu desteklemektedir (Sevin, 2021). Araştırmacılar, öğrencilerin bulunduğu kültür ve yetiştiği aile ortamının problem çözme becerilerinin gelişiminde etkili olduğunu düşünmektedir. Bu bağlamda, araştırmanın Kayseri ilinde yapıldığı ve benzer aile yapılarına sahip öğrencilerin incelendiği göz önüne alındığında, cinsiyetle problem çözme becerileri arasında anlamlı bir farklılık olmaması sonucuna ulaşılabilir.

Araştırmamızda elde edilen sonuçlardan farklı sonuçlar edinilen çalışmalara baktığımız zaman, Tekin Mender (2006) ise resim iş öğrencileriyle yaptığı çalışmada duygusal zekâ düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı olarak farklılaştığını, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre duygusal zekâ düzeyi puanı açısından daha yüksek puanlar aldığını bulmuştur. Bu durum araştırmamızda tespit ettiğimiz bulgular ile zıt düşmektedir. Koçak ve İçmenoğlu, (2012) üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam

doyumlarını yordayıcı rolünü tespit etmek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Bulgulara göre duygusal zekâ ölçeğinde kızların alt boyutlardan iyimserlik ve duygulardan faydalanma alt ölçeklerinden erkeklerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşarak anlamlı derecede farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Büyükşalvarcı (2018), Alanya'da 393 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada, öğrencilerin cinsiyeti ile duygusal zekâ puanları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Ancak alt boyutlar incelendiğinde, kız öğrencilerin bütün alt boyutlarda daha yüksek puan aldığı görülmüştür. Bu sonuçlar, kızların duygularını daha iyi fark edebildiği, ifade edebildiği ve kullanabildiğini öne sürmektedir. Tüysüz (2013), üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerilerini incelediği çalışmada, kız öğrencilerin problem çözme yeteneklerinde üst biliş düzeylerinin erkek öğrencilere kıyasla daha üstün olduğunu tespit etmiştir. İşmen (2001) yaptığı çalışmada öğrencilerin problem çözme becerilerinin eğitim düzeyi (lisans/ tezsiz yüksek lisans), yaş, cinsiyet, okuduğu bölüm değişkenleri açısından farklılaşmanın olmadığını duygusal zekâ düzeyinin cinsiyet açısından farklılaştığını ve kızların lehine bir durum olduğu sonucuna ulaşmıştır ve Türk toplumunda kadın ve erkeklere biçilen rollerin ve sınırların daha belirgin çerçevelerde olmasının duygularını ifade etmenin kadınlara ait bir özellik olarak atfedilmesi, erkeklerin duyguların düşüncelerine destek olarak durumları kolaylaştırabileceği fırsatları yeterince değerlendiremiyor olarak değerlendirmiştir. Kontaş ve Topal (2015) Ordu BİLSEM'de öğrenim gören 106 ortaokul öğrencisiyle yaptığı çalışmada problem çözme becerileri ölçeği puanlarının cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığı ve kızların erkeklere göre daha yüksek puanlar aldıkları sonucuna ulaşmışlardır. Benzer şekilde Basun (2017) 48-66 ay çocukların kent ve kırsal bölgede yaşama durumuna göre problem çözme becerileri ve yaratıcılıklarını ele alındığı çalışmada kentte yaşayan erkek çocukları kırsalda yaşayan erkek çocuklarına göre, kentte yaşayan kız çocukları da kırsalda yaşayan kız çocuklarına göre daha yüksek problem çözme becerisine sahiptir. Bu farklılığın daha fazla problem durumlarına maruz kalmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bizim çalışmamızda farklı bağlamdan öğrenci olmadığı göz önüne alındığında cinsiyetler arası farklı sonuçlar elde edilmemiş olabilir. Büyükşalvarcı (2018) bizim araştırmamızın sonuçlarından farklı olarak, üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleşen araştırmada öğrencilerin yaratıcılık düzeylerinin cinsiyet açısından anlamlı olarak farklılaştığını, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yaratıcı düşünme becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yaratıcılık iletişim ve ifade becerileri ile değerlendirildiğinden kadınların lehine sonuçlar olmasının sonucu desteklediği yönünde görüş belirtmiştir. Öğrencilerin yaş, sınıf düzeyi, çalışılan departman, bölüm, gibi değişkenler

açısından anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Doğan (2009) lise öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile problem çözme becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmasında elde edilen sonuçlara göre erkeklerin kontrollerini kaybetmeden soğukkanlılıkla durumları yaratıcı bir şekilde yönettiği ve sonucun erkekler lehine anlamlı farklılık olarak çıktığını belirtmiştir. Ay (2021) öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri ve algısal öğrenme stil tercihlerinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada yine benzer şekilde kız ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık olduğunu kızların duygularını daha iyi ifade etme ve daha ayrıntıcı olmalarından dolayı yaratıcılıkta erkeklerden daha üst düzey başarı sergiledikleri sonucunu bulmuştur. Başkak (2020)'ın araştırma sonuçlarına göre ise kadınlar daha yaratıcıdır sonucu çıkmıştır. Araştırma sonuçları ve literatür taraması sonuçlarına göre cinsiyete göre yaratıcılık düzeyinin bazı çalışmalarda anlamlı düzeyde farklılaştığı bazılarında ise farklılaşmadığı görülmektedir. Bu farklılığın örneklem gruplarındaki farklılıktan kaynaklandığı düşünülmektedir.

5.2. Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği, Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanların sınıf düzeylerine göre değerlendirilmesinde farklı sınıf düzeylerinde benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Duygusal zekânın da diğer zekâ türleri gibi gelişen bir zekâ türü olması (Soyugüzel, 2018) yaş dolayısıyla sınıf düzeyi arttıkça artması sonucu beklenirken sınıf düzeyleri çerçevesinde belirgin değişiklik olmadığı belirlenmiştir. Bu sonucun araştırmanın sadece lise düzeyini kapsamaması, yaş aralığının birbirine çok yakın olması ve zekânın daha karmaşık bir yapıda olduğu düşünülerek gelişiminin uzun yıllar sonucu oluşacak bilgi ve deneyim sonucu gözlenebilir bir gelişim ortaya koyabilmesinde kaynaklandığı düşünülmektedir. Bizim çalışmamıza benzer sonuçlar elde edilen çalışmalara baktığımız zaman, Kontaş ve Topal (2015), Bilsem'de öğrenim gören 106 üstün yetenekli ortaokul öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin problem çözme becerilerinin sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermediğini bulmuşlardır. Büyüksalvarcı (2018) üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada, bizim araştırma sonuçlarımıza benzer şekilde yaratıcılık düzeylerinin öğrencilerin öğrenim gördüğü sınıf, yaş, bölüm gibi değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermediği

sonucuna ulaşmıştır. İşmen (2013) duygusal zeka ve algılanan problem çözme becerisi arasındaki ilişkiyi incelemek için yaptığı çalışmada problem çözme becerilerine ilişkin değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin cinsiyet, eğitim düzeyi (tezsiz yüksek lisans ve lisans), yaş gibi değişkenler açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Duygusal zekânın 15-16 yaşlarında durağanlaştığı düşüncesinin aksine yapılan araştırmaların 20 yaş ve sonrasında kadar bile öncesine oranla yavaş olsa da gelişme gösterdiğini ifade etmiştir. Buna ek olarak 19 yaş altı 26 yaş ve üstünde problem çözme becerisi yaşa göre farklılaşmamaktadır. Doğan (2009) tarafından yapılan araştırmada, duygusal zekâ ile problem çözme becerilerini öğrencilerin sınıf düzeyi değişkeni açısından incelemiş ve problem çözme becerileri alt boyutlarında sınıf düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde, Saygılı ve Atahan (2014) üstün yetenekli öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerisini belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada, problem çözme yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinde cinsiyet, yaş, anne ve babanın eğitim durumu özellikleri açısından anlamlı düzeyde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamızın sonuçlarıyla uyumlu olan sonuçlar olduğu gibi çelişen araştırmalar da bulunmaktadır. Yılmaz (2016) 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla yaptığı çalışmada büyük yaş gruplarının problem çözme becerileri puanlarının küçük yaş gruplarına göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ay (2021) tarafından yapılan araştırmada, ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini ve algısal öğrenme stil tercihlerini incelediği sonuçlara göre, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri ve öğrenme stil tercihleri ile yaşları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Başkak (2020) tarafından gerçekleştirilen bir araştırmada, duygusal zekanın dominant el ve yaratıcılık ile ilişkisini arttırmayı amaçlayan çalışmada, 25-30 yaş aralığındaki bireylerin 18-24 yaş aralığındakilere göre daha yüksek duygusal zekâ düzeyine sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

5.3. Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Buradan şu sonuca ulaşılabılır ki yüksek gelir, orta gelir ve düşük gelir düzeyindeki öğrencilerin Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği, Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinden aldıkları puanlar benzerdir üstün

yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin aile gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Yılmaz (2016) 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla yaptığı çalışmada elde edilen bulgulara göre ailenin gelir durumunun çocuğun problem çözme becerileri üzerinde doğru orantılı olarak etkili olduğunu belirtmiştir. Ailenin gelir durumu ile duygusal zekâ ve yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki yoktur (Başkak, 2020). Bu sonuç ailenin ekonomik durumunun artmasıyla çocuğa sunulacak eğitim ve öğrenme yaşantılarının artacağı düşüncesiyle aksi yönde beklense de kültürel yapı, aile içi ilişkiler, çocuğu yetiştirmede kullanılan tutum ve yöntemler bu sonucun çıkmasında etkili olmuş olabilir.

5.4. Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin anne eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre annesi ilkokul, ortaokul, lise, üniversite mezunu olan öğrencilerin duygusal zekâ, problem çözme becerileri, yaratıcılık düzeyleri benzer şekildedir. Daha önce yapılan çalışmalar değerlendirildiğinde araştırmamızın sonuçlarına benzer araştırmalar vardır. Karasulu Kavuncuoğlu (2019), 60-72 aylık çocukların yaratıcılık düzeylerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, anne eğitim düzeyinin çocuğun yaratıcılık düzeyiyle anlamlı bir farklılık oluşturmadığını bulmuştur. Akkan (2010), orta öğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücünü tespit etmek için yaptığı araştırmada, üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ düzeyleri ve yaratıcılık düzeylerinde anne ve babasının eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Saygılı ve Atahan (2014), üstün zekâlı ve yetenekli çocukların problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme beceri düzeyini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, anne baba eğitim düzeyinin anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Akan ve Günek (2021) de üniversite öğrencilerinin iletişim ve problem çözme beceri düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmada, çeşitli değişkenlere göre belirlemeye yönelik benzer şekilde anne eğitim düzeyi ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmamızın bulgularıyla uyumlu olmayan çalışmalara bakıldığında, Ay (2021) çalışmasında elde edilen sonuçlara göre, anne eğitim düzeyinin çocuğun yaratıcılık düzeyini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi yükseldikçe, çocuğun yaratıcılık ve

problem çözme becerileri puanlarında artış olduğu sonucuna varılmıştır. Yılmaz (2016) ise 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme ölçeği geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada, çocukların sosyal problem çözme becerilerinin çocukların anne-baba öğrenim durumu değişkenine göre farklılık gösterdiğini belirlemiştir. Tekin Mender (2006) yaptığı çalışmada ise anne eğitim düzeyinin çocuğun duygusal düzeyi ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Anneleri daha yüksek düzeyde eğitim almış olan çocukların daha yüksek duygusal zekâ düzeylerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.5. Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ özelliği, problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin baba eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin baba eğitim durumunun ölçek toplam puanlarında anlamlı farklılık oluşturmadığı sonucu daha önce yapılan çalışmalarla paralel olan bir sonuçtur. Tekin Mender (2006), resim-iş öğrencilerinde duygusal zeka ve yaratıcılık ilişkilerini tespit etmek amacıyla yaptığı araştırmada, duygusal zeka ile yaratıcılık arasında belirgin bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer bir şekilde, Akan ve Günek (2021) üniversite öğrencilerinin iletişim ve problem çözme beceri düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, baba eğitim düzeyi ile duygusal zekâ düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna varmışlardır. Saygılı ve Atahan (2014) tarafından yapılan çalışmada, 103 üstün yetenekli öğrencinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerini inceleyen araştırmada, çocukların babalarının eğitim düzeyleri ile yansıtıcı düşünme becerileri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Öte yandan, Ay (2021) ortaokul düzeyindeki öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini ve algısal öğrenme stil tercihlerini incelediği araştırmasında, Yılmaz (2016) ise 48-72 aylık çocuklara yönelik gerçekleştirdiği çalışmada, araştırmamızın bulgularının aksine baba eğitim durumunun yaratıcılığı olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşmışlardır. Karasulu Kavuncuoğlu (2019) 60-72 aylık çocukların yaratıcılık düzeylerini belirlemek için yaptığı çalışmada baba eğitim düzeyinin çocuğun yaratıcılık düzeyiyle anlamlı farklılık oluşturduğunu baba eğitim durumları lise, lisans ve lisansüstü olan öğrenciler arasında lisansüstü lehine sonuç olduğunu bulmuştur. Bilgen (2023) okul öncesi dönem çocuklarının problem çözme becerileri ile zekâ puanlarının incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada baba eğitim durumunun okulöncesi dönem öğrencilerinin problem çözme becerilerini olumlu yönde etkilediğini ve üniversite mezunu olan

babaların çocuklarının ilkokul mezunu olanlara göre daha yüksek puanlar aldığı sonucuna ulaşmıştır. Anlamlı farklılığın çıktığı araştırma sonuçları değerlendirildiğinde bu farklılığın örneklem grubunun yaş düzeyiyle ilgili olabileceği düşünülmektedir. Zira anlamlı farklılığın çıkmadığı diğer araştırmalarda da yaş grupları büyüktür ve çocukların yaş ilerledikçe baba ile iletişimlerinin okul öncesi döneme göre azaldığı göz önüne alınarak, özellikle bu çalışmada da yer alan ergen yaş grubu ile daha az olduğu düşünülerek bu sonuç elde edilmiş olabilir.

5.6. Araştırmanın Altıncı Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin hem duygusal zekâ özelliği hem de problem çözme becerileri, bireysel yaratıcılık puanları öğrencinin ailesindeki birey sayısına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir. Öğrencilerin Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği, Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği, Bireysel Yaratıcılık Ölçeği toplam puanları benzerdir sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucumuzu destekleyen çalışmalar bulunmaktadır. Akkan (2010) çalışmada ailede yaşayan birey sayısının üstün yetenekli bireylerin duygusal zekâ ölçeğinden aldıkları puanlar ve yaratıcılık düzeyleri açısından anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır. Kalabalık ailelerde yetişmiş olması öğrencinin problem çözme becerileri üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır (Yılmaz, 2016). Benzer şekilde Akay (2006) problem kurma yaklaşımı ile yapılan matematik öğretiminin öğrencilerin akademik başarısı, problem çözme becerisi ve yaratıcılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirdiği araştırmada ailedeki birey sayısı ile problem çözme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmişlerdir.

Araştırma bulgularımızın aksine Ay (2021) öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri ve algısal öğrenme stil tercihlerinin incelenmesi amacıyla yaptığı çalışmada elde ettiği sonuçlara göre ise kardeş sayısı ile yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki vardır bulgusuna ulaşmıştır.

5.7. Araştırmanın Yedinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu olan lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli çocukların duygusal zekâ puanları ile hem yaratıcılık hem de problem çözme becerileri arasında pozitif ilişki vardır. Araştırmamızın sonuçları göstermektedir ki duygusal zekâ ile problem çözme becerileri ve duygusal zekâ ile yaratıcılık arasında beklenen şekilde pozitif yönde ve bir ilişki bulunmaktadır. Duygusal zekâ arttıkça problem çözme yetileri artmaktadır (Şahin, 2018). Literatür incelendiğinde araştırmamızın sonuçlarını destekleyici sonuçlar olduğu

görülmektedir. Başalp ve Onağ (2022) çalışmasında, çalışanların yaratıcılık düzeylerin tespit etmek ve duygusal zekaları ile yaratıcılık düzeylerinin etkisini araştırılması hedeflenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, duygusal zekânın bireyin yaratıcılığı üzerinde açıklayıcı bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Duygusal zekâsı yüksek olan bireylerin yaratıcılık potansiyelinin güçlü olduğu sonucuna varılmıştır. Benzer şekilde, E. Kılıç (2019) tarafından yapılan çalışmada da duygusal zekâ düzeyinin problem çözme becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu belirtilmiştir. Ayrıca, problem çözme becerileri ile yaratıcılık ve yaratıcılığın alt boyutları arasında Karasulu Kavuncuoğlu (2019) tarafından yapılan araştırmada pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Uçar (2021) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise Z kuşağının duygusal zekâ ve yaratıcılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, duygusal zekâ ile yaratıcılık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Benzer şekilde, Şık Akıncı (2018) okul yöneticilerinin duygusal zekâları ve örgütsel yaratıcılıklarını belirlemeyi hedeflemiştir. Her iki çalışmada da duygusal zekâ ve alt boyutları ile yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur. Akdeniz (2021) ise bilim ve sanat merkezinde yaratıcı problem çözme çalışmalarını incelemiştir. Yapılan çalışmada sonucunda duygusal zeka ile yaratıcı problem çözmenin pozitif yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar, duygusal zekânın yaratıcı problem çözme becerileri üzerindeki olumlu etkisini desteklemektedir. Camcı Erdoğan (2018), üstün zekâlılar öğretmenliği adaylarının problem çözme algıları ile bilişsel esneklik seviyeleri arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında problem çözme becerisine sahip bireylerin yaratıcı düşünebildiği tespitinde bulunmuştur. Büyükşalvarcı (2018), üniversite öğrencileri üzerinde yürüttüğü çalışmada duygusal zekâ ile yaratıcılık arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler tespit etmiştir. İşmen (2001), üniversite öğrencileri arasında duygusal zeka seviyesinin artmasıyla problem çözme becerisi algısının da arttığını belirlemiştir. Karabulutlu vd., (2011), hemşirelik öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada duygusal zekâ seviyelerinin artmasıyla problem çözme becerilerinin de arttığını gözlemlemişlerdir. Tekin ve Mender (2006), resim-iş eğitimi öğrencileri arasında duygusal zekâ ile yaratıcı düşünme yetenekleri arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında duygusal zekanın artmasıyla yaratıcı düşünme becerilerinin de arttığını sonucuna varmışlardır. Tetik ve Açıkgöz (2013), meslek yüksekokulu öğrencileri üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin duygusal zekâ düzeylerinin problem çözme becerilerine olumlu etki ettiğini göstermişlerdir. Araştırma sonuçları ve literatür değerlendirmeleri göstermektedir ki duygusal zekâ ile yaratıcılık ve problem çözme becerileri arasında makul ve olumlu yönde ilişki vardır. Bu sonuç

doğrultusunda duygusal zekâ arttıkça problem çözme becerilerinin ve yaratıcılığın da artmaktadır.

5. 8. Araştırmanın Sekizinci Alt Problemine İlişkin Tartışma

Araştırmamızın bir diğer bulgusu, lise düzeyinde eğitim gören üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ puanlarının, problem çözme becerileri ve bireysel yaratıcılıkları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, diğer değişkenler kontrol altında tutulduğunda, duygusal zekâdaki puan değişiminin problem çözme ve yaratıcılık puanlarında da bir değişim yaratacağını öngörmektedir. Dolayısıyla, öğrencilerin duygusal zekâlarını geliştirmeye yönelik çalışmalar, yaratıcılık düzeylerini de olumlu yönde etkileyecektir. (Sunar, 2020). Büyükşalvarcı (2018) üniversite öğrencilerinin duygusal zekâ düzeyleri ile yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla gerçekleşen araştırmada duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin pozitif yönlü, orta düzeyde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Şahin (2018) ergenlerle yaptığı çalışmada yaratıcılık düzeyinin arttığında duygusal zekâ boyutlarından bireylerarası, uyum ve genel ruh hali düzeylerinin artış gösterdiği sonucunu bulmuştur. Şık Akıncı (2018) okul yöneticileri ile yaptığı çalışmada duygusal zekânın yaratıcılığı pozitif yönde %78 yordadığı sonucunu bulmuştur. Araştırma sonucu ve daha önce yapılan araştırma sonuçları değerlendirildiğinde araştırma sonuçlarının beklenen şekilde duygusal zekânın yaratıcılık ve problem çözme becerilerini yordadığı, birlikte ele alındığı durumlarda duygusal zekânın yüksek olduğu zaman yaratıcılık ve problem çözme becerilerinin de yüksek olacağı yönünde tahminde bulunulabileceği şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

1. Problem çözme becerileri toplam puanında erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

2. Bireysel yaratıcılık toplam puanında erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

3. Problem çözme becerilerinde erkek ve kız öğrenciler arasında anlamlı düzeyde farklılık yoktur.

4. 9, 10, 11 ve 12. sınıf öğrencilerinin duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

5. Öğrencilerin anne eğitim düzeyi ile ölçek toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

6. Öğrencilerin babaların eğitim düzeyi ile ölçek toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık yoktur.

7. Öğrencilerin kalabalık aileye sahip olmasının ölçek toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

8. Duygusal zekâ ve problem çözme becerileri arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

9. Duygusal zekâ ve yaratıcılık arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

ÖNERİLER

1. Öğretmenler için öneriler

- Ders süreci içerisinde ve serbest zaman etkinliklerinde öğrencilerin kendini rahat hissedebileceği, kendini rahat ifade edebileceği, duygusal zekâlarını geliştirici çalışmalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerin sınıf içerisinde ve okul içerisinde duygularını anlama ve ifade etmesine olanak verilmeli uygun ortam oluşturulmalıdır.
- Yaratıcı drama çalışmalarının öğrencinin aktif katılımını sağlaması, kendini özgürce anlatabilmesine olanak sağladığı göz önünde bulundurularak öğrencilerin duygusal zekâ, problem çözme ve yaratıcılık düzeylerini destekleyici yaratıcı drama uygulamaları düzenlenmelidir.

2. Araştırmacılar için öneriler

- Araştırma Kayseri’de eğitim gören Bilim ve sanat öğrencileriyle sınırlandırıldığı için öğrencilerin duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki farklı illerdeki BİLSEM’ lerde eğitim gören öğrencilerle yapılabilir.
- Araştırma lise düzeyinde öğrenim gören üstün yetenekli öğrencilerle yapılmıştır. Daha sonra yapılacak çalışmalarda öğrencilerin duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki okul öncesi dönem ve ilkokul düzeyinde eğitim gören öğrencilerle yapılabilir.
- Yurt içi ve yurt dışında birlikte yürütülen bir çalışma ile öğrencilerin duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki ortaya konulabilir.
- İleriki çalışmalarda öğrencilerin duygusal zekâ, yaratıcılık ve problem çözme becerileri arasındaki ilişki belirlenirken öğretmen görüşü, ebeveyn görüşü de eklenerek çalışmaya katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akan, Y., ve Günek, A. (2021). Üniversite öğrencilerinin iletişim ve problem çözme beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Muş Alparslan Üniversitesi örneği. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 4(1). <https://doi.org/10.32329/uad.862692>
- Akar, İ. ve Şengil Akar, Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 423–436.
- Akay, H. (2006). *Problem kurma yaklaşımı ile yapılan matematik öğretiminin öğrencilerin akademik başarısı, problem çözme becerisi ve yaratıcılığı üzerindeki etkisinin incelenmesi* [Doktora Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Akdeniz, H. (2021). *Bilim ve sanat merkezinde yaratıcı problem çözme çalışmaları: Bir eylem araştırması* [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi]. <file:///C:/Users/Asus/Downloads/674449.pdf>
- Akdeniz, H., ve Alpan, G. (2022). Özel yetenekli öğrencilerde duygusal zekanın incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 51(235), 1901–1916.
- Akkan, E. (2010). *Orta eğitimdeki üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordama gücü* [Yüksek Lisans Tezi]. Gaziosmanpaşa Üniversitesi.
- Angela, F. R., ve Caterina, B. (2022). Creativity, emotional intelligence and coping style in intellectually gifted adults. *Springer*, 1191–1197.
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2007). *Özel eğitim gerektiren çocuklar ve özel eğitime giriş*. Morpa Kültür Yayınları.
- Arslantaş, S., Burak, B., ve Kurnaz, B. (2021). İlkokul öğrencilerine uygulanan özel birey farkındalık etkinliklerinin etkililiği ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi. *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 9(11), 28–46.
- Aslan vd. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem çözme becerisi üzerindeki etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9, 37-48.

- Ataman, A. (1998). Üstün zekalılar ve üstün yetenekliler. *Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu*, 16.
- Ataman, A. (2003). Üstün zekalı/ yetenekli çocuklar. In A. Ataman (Ed.), *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş* (2nd ed., pp. 173–195). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ay, F. (2021). *Öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri ve algısal öğrenme stil tercihlerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Siirt Üniversitesi.
- Aydın, A. M. (2022). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi açısından günümüz öğrenci ihtiyaçlarının incelenmesi. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 5(3), 234–251.
- Aydın, A., ve Özbey, S. (2023). Farkındalık (mindfulness) eğitim programı'nın okul öncesi dönem çocukların duygusal zekâ düzeylerine etkisinin incelenmesi. *International Primary Education Research Journal*, 7(3), 118-138.
- Balım, S., ve Yürümezoğlu, K. (2023). STEAM Bütünleşik öğrenme modeli üstün/özel yeteneklilerde yaratıcılığı destekler mi? *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55, 140–153.
- Başalp, A. A., ve Onağ, A. O. (2022). Duygusal zekanın çalışan yaratıcılığına etkisi. *Journal of Business Research - Turk*. 14(1), 16-32
- Başkak, M. (2020). *Duygusal .Zekanın Dominant El ve Yaratıcılık İle İlişkisinin Arttırılması* [Yüksek Lisans Tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Baştuğ, B. (2022). *Özel Eğitim Okulu Yöneticilerinin Öğretim Liderliği Davranışları İle Öğrenen Okul Arasındaki İlişki ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Basun, B. (2017). *48-66 Ay Çocukların Problem Çözme Becerileri ve Yaratıcılıklarının Yaşadıkları Bağlam (Kent ve Kırsal Bölgede) Açısından İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Çukurova Üniversitesi.
- Bayrak, B., Çelik, A., Sevinç, M., ve Alev, B. (2023). Hemşirelik öğrencilerinin duygusal zeka ile kişisel ve sosyal sorumlulukları arasındaki ilişki. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 10(3), 310–318.

- Bayrak, H. (2024, April 3). *SPSS ile veri analizi – Normal dağılım testleri*. Dijilopedi.Com.
- Bedel, A., ve Hamarta, E. (2014). Kişilerarası problem çözme ve akademik güdülenme arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 13(2), 674–681.
- Bedir Erişti, S. D., Kuzu, A., Kabakçı Yurdakul, I., Akbulut, Y., ve Kurt, A. A. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (A. A. Kurt, Ed.; 1st ed., Vol. 1). Anadolu Üniversitesi.
- Bekman, M. (2022). Halkla ilişkiler uygulamalarında nicel araştırma yöntemi: İlişkisel tarama modeli. *Meriç Uluslararası Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 6(16).
- Bencik, S. (2006). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Mükemmeliyetçilik ve Benli Algısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Bildiren, A. (2018). *Üstün yetenekli çocuklar* (4th ed.). Pegem Akademi.
- Bildiren, A. ve Kargın, T. (2019). Proje temeli yaklaşıma dayalı erken müdahale programının üstün yetenekli çocukların problem çözme becerisine etkisi . *TED Eğitim ve Bilim*, 44(198), 343–360.
- Bilgen, H. (2023). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Problem Çözme Becerileri ve Zeka Puanlarının İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Bilgiç, N., ve Ataman, A. (2020). Millî Eğitim Şûra kararlarında üstün zekâlı ve yetenekli (özel yetenekli) bireylerin eğitimi üzerine bir değerlendirme. *Talent*, 10(1), 62–78.
- Bilgiç, N., Taştan, A., Kurukaya, G., Kaya, K., Avanoğlu, O., ve Topal, T. (2022). *Özel yetenekli bireylerin eğitimi strateji ve uygulama kılavuzu*.
- Bolat, Y. (2021). Üstün zekâlı öğrencilerin öğrenme stratejileri tercihleri ve öğrenme sorunları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(81), 117-134.
- Budak, İ. (2008). Üstün yeteneklilik kavramı ve tarihsel gelişim süreci. *Journal of Qafqaz University*, 163–173.
- Bulut, A. S. (2018). Sınıf öğretmeni adaylarının üstün yetenekli birey ve özel eğitim kavramlarına ilişkin algıları. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 2338–2356.

- Büyükşalvarcı, A. (2018). Duygusal zeka ve yaratıcılık arasındaki ilişkiler: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Journal of International Social Research*, 11(61).
- Büyükünal Göyçek, E. E. (2019). *Sosyal duygusal gelişim programının üstün zekalı çocukların sosyal ve duygusal becerilerine etkisi* [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi].
- Çalık, T., Sezgin, F. ve Çalık, C. (2008). *Yönetimde problem çözme*. Pegem Akademi Yayıncılık.
- Camcı Erdoğan, S. (2018). Üstün zekâlılar öğretmenliği adaylarının problem çözmeye yönelik algıları ile bilişsel esneklik düzeyleri arasındaki ilişki. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 90–117.
- Davaslıgil, Ü. (1994). Yüksek gizli güce sahip lise öğrencilerinin yaratıcılıkları üzerine bir deneysel çalışma. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6, 53–68.
- Demirel Dingiş, Ş., ve Kılıçarslan, S. (2023). Gelişimsel üstün yetenek kuramlarının meta kurama göre incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 13(2), 625–642.
- Develioğlu, M. (2006). *Problem Çözme Becerileri Yüksek ve Düşük Olan Üniversite Öğrencilerinin Karar Verme Stratejilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Doak, C. K., Jambura, S. M., Knittel, J. A., ve Rule, A. C. (2013). Analyzing the creative problem-solving process: Inventing a product from a given recyclable item. *Creative Education*, 4(9), 592–604.
- Doğan, S., ve Şahin, F. (2007). Duygusal Zeka: Tarihsel gelişimi ve örgütler için önemine kavramsal bir bakış. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1), 231–252.
- Doğan, U. (2009). *Lise öğrencilerinin duygusal zeka düzeyleri ile problem çözmeye becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi]. https://acikbilim.yok.gov.tr/bitstream/handle/20.500.12812/429484/yokAcikBilim_331037.pdf?sequence=-1&isAllowed=y
- Doğrükök, B., ve Kurnaz, A. (2023). Öğretmen eğitiminde bir model: Sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulanan mentor destekli farklılaştırma öğretmen eğitim modelinin özel

- yetenekli öğrencilerin becerileri üzerindeki etkilerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 52(1), 577–600.
- Dolunay, S. K., ve Saluk, N. (2023). Özel/üstün yetenekli öğrencilere yönelik yapılmış Türkçe eğitimi ile ilgili çalışmalar üzerine bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 35, 65–95.
- Dönmez Devecioğlu, N. (2021). Özel yetenekli öğrencilerde kanun çalgısını öğretmeye yönelik sistematik yaklaşımlar. *Uluslararası Anadolu Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(4).
- Duman vd. (2014). Öğretmen adaylarının öğrenme- öğretme süreç ve ortamlarında duygusal zeka ve yaratıcılık düzeylerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 4(2), 45-74
- Edizler, G. (2010). İnsan kaynaklar yönetiminde ‘Duygusal zeka’ ölçüm ve modelleri. *Yaşar Üniversitesi E-Dergisi*, 5(18), 2970-2984.
- Eker, A., ve Sarı, H. (2020). Özel yeteneklilerin eğitimi alanı öğretmen eğitim programının öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Turkish Special Education Journal: International TSPED*, 3(1). <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1199970>
- Ercan Yalman, F., ve Çepni, S. (2021). Üstün yetenekli öğrencilerin bilimsel yaratıcılık ve bilimsel problem çözme ile ilgili öz değerlendirmeleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 852–881. <https://doi.org/10.33711/yyuefd.938725>
- Ergin, E. (2017). *Duygusal zeka ölçeği- Adölesan kısa formunun uyarlanması* [Yüksek Lisans Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Freeman, J. (2006). The Emotional Development of Gifted and Talented Children. *Gifted and Talented International*, 21(2), 20–28.
- Gelbal, S. (1991). Problem çözme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6, 167–173.
- Goleman, D. (1995). *Duygusal zeka* (14th ed.). Varlık Yayınları.
- Greenspon, T. S. (1998). The gifted self: *Its role in development and emotional health*. *Roeper Review*, 20(3), 162–167. <https://doi.org/10.1080/02783199809553884>

Güler, H. N., ve Marşap, A. (2019). Duygusal zeka ve duygusal emek etkileşimi üzerine bir literatür incelemesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , 18(35), 63–81. <https://ddc449fe97e72df15faf96b8d7d4f5facfaa9c92.vetisonline.com/c/ih3yxv/viewer/pdf/4vljrh432n>

Güneysu, S., ve Tekmen, B. (2009). Dramanın duygusal zeka gelişimine etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 4(7), 35–50. <https://pdfs.semanticscholar.org/f413/b0fa087d7e93d402e33b09757329f4374d4e.pdf>

Gürsoy, E., ve Balcı Çelik, S. (2019). Duygusal Zeka Beceri Eğitiminin Ergenlerde Duygusal zeka, empatik beceri ve davranış problemleri üzerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1303), 327. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1336378>

G. Otacıoğlu, S. (2009). Müzik öğretmeni adaylarının duygusal zeka ile akademik ve çalgı başarı düzeyleri arasındaki ilişki. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(1), 85-96

Gürsoy, F. (2024). *Üstün Yetenek ve Zeka Kuramları*. Retrieved May 5, 2024, from <https://acikders.ankara.edu.tr/mod/resource/view.php?id=153338>

Hakkoymaz, S., ve Uygun, N. (2017). Dede korkut hikâyelerindeki üstün yetenekli çocuklar. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırma Dergisi*, 3(2), 22–34.

<https://abdigm.meb.gov.tr/>. (2013). *Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017*. <https://abdigm.meb.gov.tr/projeler/ois/005.pdf>

<https://istatistikhocam.com>. (2021, April 6). *Normal dağılım nedir?* İstatistik Hocam. <https://istatistikhocam.com/normal-dagilim-nedir/>

İlik, Ş. S. (2019). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlamaya uygulamaya ve izlemeye yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2). <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2569>

İşmen, E. (2001). Duygusal Zeka ve Problem Çözme. *M.Ü. Atatürk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111–124. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/2111>

- İşmen, E. (2013). Duygusal Zeka ve Problem Çözme. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(13), 111–124.
- Karabey, B., ve Yürümezoğlu, K. (2015). Yaratıcılık ve üstün yetenekliliğin zeka kuramları açısından değerlendirilmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 86–106.
- Karabulutlu, E. Y., Yılmaz, S., ve Yurttaş, A. (2011). Öğrencilerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2).
- Karadağ, F. (2016). Özel yetenekli bireylerin tanılanma ve tanılamaya yönelik alternatif değerlendirme araçları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* , 9(46), 561–571. <https://ddc449fe97e72df15faf96b8d7d4f5facfaa9c92.vetisonline.com/c/ih3yxv/viewer/pdf/4j4wuiwk6b>
- Karakuş, M. (2001). Eğitimde yaratıcılık. *Eğitim ve Bilim*, 26(119). <http://213.14.10.181/index.php/EB/article/view/5220/1392>
- Karasulu Kavuncuoğlu, M. (2019). 60-72 Aylık Çocukların Yaratıcılık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Kaya, F., Kanik, P., ve Alkın, S. (2016). A Comparison of Gifted and Non-Gifted Students' Emotional Intelligence and Communication Skills. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(1). <https://doi.org/10.15345/iojes.2016.01.018>
- Kaya, F., Kanik, P., ve Alkın, S. (2016). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve iletişim becerileri düzeylerinin karşılaştırılması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 8(1), 229–244.
- Kaya, M. (2019). *Nicel araştırma yöntemleri*. <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mkaya/129689/Nicel%20Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20Modelleri.pptx>
- Kaya, U. (2022). *Meslek seçimi ilgi ve yetenek*. [Www.Antalyaozelegitim.Com](http://www.Antalyaozelegitim.Com). Retrieved September 24,

- Kirişçi, N. (2023). Özel yetenekli öğrencilerin hesaplamalı düşünme beceri düzeyi algıları ile yaratıcılık düzeyi algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(4). <https://doi.org/10.34056/aujef.1256729>
- Kirişçi, N., ve Köksal Konik, A. (2016). Üstün ve normal zeka düzeyindeki öğrencilerin matematikte öz düzenleyici öğrenmeleri ve motivasyonel inançları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13–2(25), 143–157.
- Kılıç, E. (2019). *Örgütsel çatışma stratejileri üzerinde psikolojik güçlendirme ve duygusal zeka düzeyinin etkilerine yönelik bir araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach'ın alfa güvenirlik katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1).
- Kırcı, A., ve Ceylan, M. (2023). Türkçe eğitimi alanında üstün yetenekli öğrenciler konusunda yapılan lisansüstü tezlerin eğilimleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1). <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/1197599>
- Koca Arköse, D., ve Üstün, A. (2023). Ailelerin üstün yetenekli çocukların eğitimine yönelik karşılaştığı sorunlar. *The Journal of Academic Social Resources, Cilt 8 Sayı 49*(Cilt 8 Sayı 49), 2663–2670. <https://doi.org/10.29228/ASRJOURNAL.68833>
- Koçak, R., ve İçmenoğlu, E. (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin duygusal zekâ ve yaratıcılık düzeylerinin yaşam doyumlarını yordayıcı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(37). <https://ddc449fe97e72df15faf96b8d7d4f5facfaa9c92.vetisonline.com/c/ih3yxv/viewer/pdf/kxe4ikrx5f>
- Köksal, M. S. (2021). *Yaratıcılık Kuramları*. [PDF belgesi]. <https://acikders.ankara.edu.tr/> adresinden elde edilmiştir.
- Kontaş, H., ve Topal, T. (2015). Üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme stilleri ile problem çözme becerileri üzerine bir çalışma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 982–986. <https://ddc449fe97e72df15faf96b8d7d4f5facfaa9c92.vetisonline.com/c/ih3yxv/viewer/pdf/kmayvdhg5z>

- Kulaksızoğlu, A. (2020). Üstün zekâlıların eğitiminde hızlandırma yönteminin kullanılması. *Çocuk ve Medeniyet Dergisi*, 5(10). <https://doi.org/10.47646/cmd.2020.218>
- Kurnaz, A., Çiftçi, Ü., ve Karapazar, H. (2013). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin değer algılarının betimsel bir analizi . *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(20), 185–225. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/302411>
- Kutru, Ç., ve Hasançebi, F. (2024). Argümantasyon tabanlı bilim öğrenme (ATBÖ) destekli STEM eğitiminin 7. sınıf öğrencilerinin iletişim, bilimsel yaratıcılık ve problem çözme becerileri ile eleştirel düşünme eğilimine etkisi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59, 139–175. <https://ddc449fe97e72df15faf96b8d7d4f5facfaa9c92.vetisonline.com/c/ih3yxv/viewer/pdf/4oyjfyfflz>
- Lee, S. Y., ve Olszewski-Kubilius, P. (2006). The emotional intelligence, moral judgment, and leadership of academically gifted adolescents. *Journal for the Education of the Gifted*, 30(1). <https://doi.org/10.1177/016235320603000103>
- Madenoglu, C., Uysal, Ş., Sarier, Y., ve Banoğlu, K. (2014). Okul müdürlerinin etik liderlik davranışları ile öğretmenlerin iş doyumlarının örgütsel bağlılıkla ilişkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 20(1). <https://doi.org/10.14527/kuey.2014.003>
- Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. (2007). https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf
- Mısırlı Taşdemir, Ö., ve Ergül, C. (2015). WISC-R temelinde üstün yeteneklilik profil analizi: Ankara ili örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 16(3), 271–289.
- Nakano, T. de C., Ribeiro, W. de J., ve Virgolim, A. M. R. (2021). Relationship between creativity and intelligence in regular students and giftedness students. *Psico-USF*, 26(1), 103–116. <https://doi.org/10.1590/1413-82712021260109>
- Oğan, Y. (2021). Mutfak Çalışanlarının Yaratıcılık Algı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Fiscaoeconomia*, 5(2). <https://doi.org/10.25295/fsecon.891984>

- Ogurlu, U. (2021). A meta-analytic review of emotional intelligence in gifted individuals: A multilevel analysis. *Personality and Individual Differences*, 171, 110503. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.110503>
- orgm.meb.gov.tr. (2022, April 10). *Özel eğitim özel yetenekliler alanının kuramsal temelleri*. Milli Eğitim Bakanlığı. <http://orgm.meb.gov.tr/www/ozel-yetenekliler-alaninin-kuramsal-temelleri/icerik/1937>
- Özbay, Y., ve Palancı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 89–108.
- Özcan, S. (2023). Öğretmenlerin iletişim becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Cumhuriyet International Journal of Education*. <https://doi.org/10.30703/cije.1178983>
- Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği , Resmi Gazete (Sayı 30471) (2018). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>
- Özel Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2013-2017 (2013). https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_01/29020305_stratejiveuygulamaplan4temmuz.pdf
- Özkan, M. U. (2022). *Üstün yetenekli çocukların özellikleri*. Retrieved September 28.
- Öztürk, M., Akkan, Y., ve Kaplan, A. (2018). 6-8. sınıf üstün yetenekli öğrencilerin problem çözerken sergiledikleri üst bilişsel beceriler: Gümüşhane örneği. *Ege Eğitim Dergisi*, 19(2). <https://doi.org/10.12984/egeefd.316662>
- Poyraz, F. N. (2023). *Ortaokul Öğrencilerinin Bilgi İşlemsel Düşünme Becerilerinin Matematiksel Problem Çözme Süreciyle İncelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Şahin, F. İ. (2018). *Ergenlerde duygusal zeka ve yaratıcılık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Haliç Üniversitesi.
- Sak, U. (2014). *Üstün zekalılar* (4th ed., Vol. 1). Vize Yayıncılık.

Saracaloğlu, S., Serin, O., ve Bozkurt, N. (2001). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü öğrencilerinin problem çözme becerileri ile başarıları arasındaki ilişki. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 121–134. <https://arastirmax.com/tr/system/files/dergiler/5668/makaleler/14/14/arastirmax-dokuz-eyul-universitesi-egitim-bilimleri-enstitusu-ogrencilerinin-problem-cozme-becerileri-ile-basari-lari-arasindaki-iliski.pdf>

Saranlı, A. G., ve Metin, N. (2012). Üstün yetenekli çocuklarda görülen sosyal duygusal sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 45(1), 139–163.

Sarikaya, İ., ve Özgöl, M. (2015). Üstün yetenekli lise öğrencileri için problem çözmeye yönelik algı ölçeği. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 2(2), 45–45. <https://doi.org/10.18200/JGEDC.2015214251>

Sarı, H. (2003). *Özel eğitime muhtaç öğrencilerin eğitimleriyle ilgili çağdaş öneriler* (1st ed., Vol. 1). Pegem Akademi.

Sarı, H., ve Öğülmüş, K. (2014). Bilim ve Sanat Merkezleri'nde (BİLSEM) karşılaşılan sorunların öğretmen ve öğrenci görüşleri açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 254–265. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/82090>

Saygılı, G., ve Atahan, R. (2014a). Üstün zekâlı çocukların problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 181–192. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117747>

Saygılı, G., ve Atahan, R. (2014b). Üstün zekâlı çocukların problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 181–192. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/117747>

Schwean, V. L., Saklofske, D. H., Widdifield-Konkin, L., Parker, J. D. A., ve Kloosterman, P. (2006). Emotional intelligence and gifted children. *E-Journal of Applied Psychology: Emotional Intelligence*, 2(2), 30–37.

- Segal, J., Smith, M., Robinson, L., ve Shubin, J. (2022, December 5). *Improving emotional iIntelligence (EQ)*. <https://www.helpguide.org/articles/mental-health/emotional-intelligence-eq.htm>
- Sevin, Ç. (2021). *Sanatla Sosyal Hizmet: Lösemili Çocukların Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerinin Geliştirilmesi İçin Bir Mesleki Uygulama Denemesi* [Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Sıbğatullah, Y. (2019). *Duygusal Zeki Anneler* (L. Koradan, Ed.; 1st ed., Vol. 1). AZ Yayıncılık.
- Şık Akıncı, E. (2018). *Okul Müdürlerinin Duygusal Zekaları ve Örgütsel Yaratıcılıkları* [Yüksek Lisans Tezi]. Maltepe Üniversitesi.
- Somuncuoğlu, D. (2005). Duygusal zeka yeterliliklerinin kuramsal çerçevesi ve eğilimdeki rolü. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 269–293.
- Sönmez, V., ve Alacapınar, G. F. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri* (7th ed.). Anı Yayıncılık.
- Sousa, R. A. R. de, ve Fleith, D. de S. (2021). Emotional development of gifted Students: Comparative study about overexcitabilities. *Psico-USF*, 26(4), 733–743.
- Soyugüzel, M. (2018). *Duygusal Zeka: Vol. Özel Baskı* (Y. Güler, Ed.). Eftelya Yediveren Yayınları.
- Sunar, M. A. (2020). *Duygusal Zekanın Bireysel Yaratıcılık Üzerindeki Etkisinde Örgütsel Özdeşleşmenin Aracı Rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. Çoruh Üniversitesi.
- Tan, T. (2022). *Öğretmenlerin Duygusal Zekâları İle Örgütsel Yaratıcılıkları Arasındaki İlişki* [Yüksek Lisans Tezi]. İstanbul Kültür Üniversitesi.
- Tarhan, S., ve Kılıç, Ş. (2014). Üstün yetenekli bireylerin tanınması ve Türkiye’deki eğitim modelleri . *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 27–43. <https://ddc449fe97e72df15faf96b8d7d4f5facfaa9c92.vetisonline.com/c/ih3yxv/viewer/pdf/bqeadq5xzv>

Tekin Mender, M. (2006). *Resim- İş Öğrencilerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılık İlişkileri* [Doktora Tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Tetik, S., ve Açıkgöz, A. (2013). Duygusal zeka düzeyinin problem çözme becerisi üzerindeki etkisi: Meslek yüksek okulu öğrencileri üzerine bir uygulama. *Electronic Journal of Vocational Colleges, Özel Sayı*, 87–97. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/62548>

Tortop, H. S., ve Akkaş, E. (2015). Üstün yetenekliler eğitiminde farklılaştırma: Temel kavramlar, modellerin karşılaştırılması ve öneriler. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 2(2), 31-44.

Tuğrul, C. (1999). Duygusal zeka. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2(1), 12–20. https://jag.journalagent.com/kpd/pdfs/KPD_2_1_12_20.pdf

Tüysüz, C. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin problem çözme becerisine yönelik üstbilis düzeylerinin belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(21), 157–166. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/182887>

Uçar, Y. B. (2021). *Z Kuşağının Girişimcilik Eğilimlerinde Duygusal Zeka ve Yaratıcılığın Rolü* [Yüksek Lisans Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

www.yontemistatistik.com. (2021, May 10). *SPSS regresyon analizi*. Yöntem İstatistik ve Analiz. <https://www.yontemistatistik.com/post/spss-regresyon-analizi>

Yazgan Sağ, G. (2018). Matematikte üstün yetenekliliğe teorik bir bakış. *Milli Eğitim*, 48(221), 159–174.

Yeşilova, H. (1997). *Üstün yeteneklilik ve Türkiye’de üstün yeteneklilerin eğitimi* [Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2785469>

Yeşilyaprak, B. (2001). *Duygusal zeka ve eğitim açısından doğurgaları*. 139–146.

Yıldırım, H. İ. (2017). Bilim şenliklerinin ortaokul 6. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerine etkisi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. <https://doi.org/10.24315/trkefd.364050>

- Yıldız, N. O., Kaçay, Z., ve Soyer, F. (2022). Bireysel yaratıcılık ölçeği Türk kültürüne uyarlanması, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sakarya University Journal of Education*, 12(3), 712–729. <https://doi.org/10.19126/suje.1064436>
- Yılmaz, E. (2016). *48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi* [Doktora Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Yılmaz, R. (2019a). Sınıf öğretmeni adaylarının problem çözme sürecinde kullandıkları stratejiler: Rutin problem çözme durumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(1), 85–94. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2360>
- Yılmaz, R. (2019b). Sınıf öğretmeni adaylarının rutin olmayan problemleri çözme süreçleri. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 30–49. <https://doi.org/10.17556/erziefd.457280>
- Zor, M., ve Köse, E. (2022). Sınıf öğretmenlerinin bilim ve sanat merkezlerine yönelik görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Erzurum ili örneği). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. Retrieved September 30, 2022, from

EKLER

Ek- 1: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili katılımcı, çalışma üstün yetenekli bireylerde duygusal zekânın yaratıcılık ve problem çözme becerilerini belirlemek amacıyla yürütülmektedir. Bu doğrultuda hazırlanan ölçme aracı dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm size ait kişisel bilgileri belirlemeye, ikinci bölüm duygusal zekâ, üçüncü bölüm yaratıcılık ve dördüncü bölüm problem çözme becerilerini belirlemeye yönelik soruları içermektedir. Lütfen, her bir maddenin karşısındaki seçeneklerden uygun gördüğünüzü çarpı (X) ile işaretleyiniz. Paylaştığımız bilgiler çalışma için kullanılacak ve bilgileriniz gizli tutulacaktır. Form doldurma işlemi yaklaşık 30 dk sürecektir. Ayırdığınız zaman ve gösterdiğiniz ilgi için hepinize şimdiden teşekkür ederim.

Sınıf Düzeyi:

- ☐ 9
☐ 10
☐ 11
☐ 12

Cinsiyet:

- ☐ Kız
☐ Erkek

Yaş:

Kayıtlı Olduğu BİLSEM İsmi:

Ailenizin toplam gelirini düşündüğünüzde aşağıdaki gelir grubundan hangisi size uygundur?

- ☐ Düşük gelirli
☐ Orta gelirli
☐ Yüksek gelirli

Annenizin mesleği:

Babanızın mesleği:

Annenizin eğitim durumu:

- ☐ Okur-yazar değil
☐ Okur-yazar
☐ İlkokul
☐ Ortaokul
☐ Lise
☐ Üniversite
☐ Yüksek Lisans-Doktora

Babanızın eğitim durumu:

- ☐ Okur-yazar değil
☐ Okur-yazar
☐ İlkokul
☐ Ortaokul
☐ Lise
☐ Üniversite
☐ Yüksek Lisans-Doktora

Ailedeki birey sayısı (Sizinle birlikte):

Ek- 2: Duygusal Zekâ Özelliği Ölçeği

ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERDE DUYGUSAL ZEKÂNIN YARATICILIK VE PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİ İLE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

ÖLÇEKLER:

1- Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF)

- Lütfen aşağıdaki her ifadeyi, o ifadeye katılma ya da katılmama derecenizi en iyi yansıtan rakamın üzerine "X" işareti koyarak cevaplayınız. 1 = Hiç Katılmıyorum, 7 = Tamamen Katılıyorum arasında yedi cevap seçeneğiniz vardır. Katılıp katılmadığınızdan çok emin değilseniz 4' e yakın bir numara seçin. Lütfen her bir ifade için kendinizi en iyi yansıtan rakamı işaretleyin. - Hızlı ve dikkatli ilerleyin. <i>Doğru ya da yanlış cevap yoktur.</i>	Teşekkürler						
	Hiç Katılmıyorum						Tamamen Katılıyorum
1. Başkalarıyla duygularımı paylaşmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
2. Hayatım eğlenceli değildir.	1	2	3	4	5	6	7
3. Dış görünüşümden memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
4. Haklarımı savunmak benim için genellikle zordur.	1	2	3	4	5	6	7
5. İsteddiğimde başkalarının daha iyi hissetmesini sağlayabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
6. Bazen tüm hayatımın çok mutsuz geçeceğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7. Hayatımdaki değişikliklerle baş etmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Stresle baş edebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
9. Yakın olduğum insanlara kendilerini önemsedığımı nasıl göstereceğimi bilmiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
10. İsteddiğimde öfkemi kontrol edebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
12. Kendimi iyi hissediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
13. Hayatımda her şeyin yolunda gideceğine inanıyorum.	1	2	3	4	5	6	7
14. Yeni ortamlarla iyi başa çıkabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Düşüncelerimi kontrol etmeye çalışırım ve her şey için çok fazla endişelenmem.	1	2	3	4	5	6	7

Ek- 3: Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)

Duygusal Zeka Özelliği Ölçeği- Adölesan Kısa Formu (TEIQue-ASF) 15 maddeden oluşan 4 faktörlü bir yapıya sahiptir. Bunlar öznel iyi oluş (20, 24, 27, 5, 12, 9. maddeler), öz kontrol (19, 30, 15. maddeler), sosyallik (16 ,10, 14.maddeler), duygusallık (29, 1, 11. maddeler)tır.

Ölçekte 2., 4., 6., 7., 9. maddeler ters maddelerdir. Ölçek toplam puan üzerinden değerlendirilmelidir ve alınabilecek en yüksek puan 105, en düşük puan ise 15'tir.

2- Üstün Yetenekli Lise Öğrencileri İçin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algı Ölçeği (ÜLPAÖ)

1 Hiçbir zaman, 2 Nadiren, 3 Ara sıra, 4 Sık sık, 5 Her zaman

		1	2	3	4	5
1	Sorunlarımdan kaçma yerine sorunumu çözmeye çalışırım.					
2	Karşıma sorunlar çıktığında sakın olmaya çalışırım. *					
3	Sorun yaşadığımda onu çözmek için bulduğum çözüm yolu işe yarayana kadar vazgeçmem. *					
4	Sorunlarım olduğunda hep kendi kendime sorular sorarım ve çözüm yolları ararım. *					
5	Karşılaştığım sorunlardan kurtulmak için vazgeçmeden bütün çözüm yollarını denerim. *					
6	Öncelikle sorunlarımdan neden kaynaklandığını bulmaya çalışırım.					
7	Sorunlardan kaçmak yerine işe yarayan bir çözüm yolu bulana kadar uğraşırım.					
8	Sorunlar karşısında oldukça sabırlı ve kararlı davranırım.					
9	Sorunlarım karşısında genellikle yaratıcı ve etkili çözüm yolları bulurum.					
10	Bir sorunla karşılaştığımda tüm çözüm yollarını düşünerek çözeceğime inanırım.					
11	Sorunlarımı çözmek konusunda genellikle başarılı değilimdir. *					
12	Ne zaman sorun yaşasam içimde hep bir karamsarlık olur ve kendimi kolay kolay toplayamam. *					
13	Başıma bir problem geldiğinde çabucak üzülürüm. *					
14	Sorun yaşadığımda uzun süre etkisinden kurtulamam. *					
15	Sorunlarımı çözemediğim zaman her şeyden soğurum. *					
16	Bir sorunum olduğunda ne yaparsam yapayım çözülmeyeceğini düşünürüm. *					
17	Sorun yaşadığımda kendimi kolay kolay derse veremem. *					
18	Sorunlarım olduğunda küçük çocuk gibi davranmak beni rahatlatır. *					
19	Kafama bir şeyler takıldığında sinirli olurum ve istemediğim sözler söylerim. *					
20	İş ve sorumluluklarımdan kaçmak için birçok bahane uydururum. *					
21	Arkadaşlarımla sorun yaşadığımda konuşmak yerine kavga ederim. *					
22	Bir sorunum olduğunda çözüm yolları aramak yerine her şeyi oluruna bırakırım. *					

*olumsuz maddeler

Ek- 4: Bireysel Yaratıcılık Ölçeği

3- Bireysel Yaratıcılık Ölçeği

Aşağıda yer alan " BİREYSEL YARATICILIK " ile ilgili ifadelere ne düzeyde katılmaktasınız? Lütfen uygun kutucuğu işaretleyiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Hedeflere veya amaçlara ulaşmak için yeni yöntemler öneririm.	1	2	3	4	5
2.	Performansı artırmak için yeni ve pratik fikirler ortaya koyarım.	1	2	3	4	5
3.	Yeni teknolojileri, süreçleri, teknikleri ya da ürün fikirleri araştırırım.	1	2	3	4	5
4.	Kaliteyi arttırmak için yeni yöntemler öneririm.	1	2	3	4	5
5.	Yaratıcı fikirler üretme konusunda iyi bir kaynak olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
6.	Risk almaktan korkmam.	1	2	3	4	5
7.	Fikirlerimi başkalarına karşı savunma konusunda iyi olduğumu düşünürüm.	1	2	3	4	5
8.	Fırsat verildiğinde işimde daha yaratıcı olurum.	1	2	3	4	5
9.	Yeni fikirleri uygulamak adına uygun plan ve programlar geliştiririm.	1	2	3	4	5
10.	Genellikle yeni ve yaratıcı fikirlere sahibimdir.	1	2	3	4	5
11.	Sorunlar karşısında yaratıcı çözümler üretirim.	1	2	3	4	5
12.	Genellikle sorunlara yönelik güncel bir yaklaşım tarzına sahibimdir.	1	2	3	4	5
13.	İşteki görevleri yerine getirme konusunda yeni yöntemler öneririm.	1	2	3	4	5

Ek- 5: Etik Kurul Kararı

**NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU
ETİK KURUL KARARI**

Etik Kurul Toplantı Tarihi/Sayısı ve Karar No	Tarih :08/09/2023 Toplantı Sayısı:09 Karar No :2023/371
Araştırmanın Başlığı	Üstün Yetenekli Öğrencilerde Duygusal Zekânın Yaratıcılık ve Problem Çözme Becerileri ile İlişkisinin İncelenmesi.
Sorumlu Araştırmacı	Doç. Dr. Şerife Şenay İLİK
Yardımcı Araştırmacı	Lisansüstü Öğrenci Merve GÜRBÜZ
Etik Kurul Kararı	15371 sayılı başvuru Etik Kurul tarafından değerlendirilmiş olup, başvurunun bilimsel araştırma etiği açısından “Uygun” olduğuna karar verilmiştir.

Ek- 6: Veri Toplama İzni

T.C.
KAYSERİ VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-47882400-602.04.01-94399689
Konu : Araştırma Uygulama İzni
(Merve GÜRBÜZ)

16/01/2024

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : (a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21/01/2020 tarih ve 1563890 sayılı (2020/2) Genelgesi.
(b) Necmettin Erbakan Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 10/01/2024 tarihli ve 452602 sayılı yazısı.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Özel Eğitim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve GÜRBÜZ'ün "Üstün Yetenekli Öğrencilerde Duygusal Zekanın Yaratıcılık ve Problem Çözme Becerileri ile İlişkisinin İncelenmesi" konulu araştırma talebine ilişkin ilgi (b) yazı ve ekleri Araştırma Değerlendirme Komisyonunca incelenmiş olup, ilgi (a) Genelge doğrultusunda, söz konusu araştırmanın, 2023-2024 eğitim öğretim yılında, İlimiz Melikgazi İlçesindeki Murat Kantarcı Bilim ve Sanat Merkezi ve Çetin Şen Bilim Sanat Merkezinde öğrenim gören öğrencilerin gönüllülük esasına göre katılımlarıyla, bir ders saatini aşmamak koşuluyla, kurum faaliyetlerinin aksatılmadan, ders saatleri dışında yapılması, ayrıca söz konusu araştırmanın denetiminin ilgi(a) genelge gereği okul müdürlükleri ile il/ilçe millî eğitim müdürlüklerinde olmak üzere ve yazımız ekinde gönderilen mühürlü veri toplama aracının uygulama sırasında çoğaltılarak kullanılması, Müdürlüğümüzce uygun mütalaa edilmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınızı arz ederim.

Bahameddin KARAKÖSE
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR

Adnan TÜRKDAMAR
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek

1- İlgi(b)Yazı ve Ekleri (47 Sayfa)

Bireysel Yaratıcılık Ölçeği kullanım izni

Merve Gürbüz 19 Haz

Hocam merhaba. Necmettin Erbakan Üniversitesi Özel Eğitim bölümü yüksek lisans öğrencisi Merve Gürbüz. Danışmanım Dr. Öğ. Üyesi Şerife Şenay İlik ile birlikte üstün yetenekli bireyler ile ilgili tez çalışmam için Bireysel Yaratıcılık Ölçeğinizi kullanmak için izninizi istiyorum uygun görürseniz.

Nuh YILDIZ 21 Haz

Alıcılar: ben ✓

Merve Hocam Merhabalar
Söz konusu ölçeği kullanabilirsiniz. Ölçeğe ilişkin bir sorunuz olursa yardımcı olabilirim. Çalışmanızda başarılar dilerim.

Kimden: "Merve Gürbüz"

<| |>

Kime: "Nuh YILDIZ"

<| |>

Gönderilenler: 19 Haziran Pazartesi 2023
15:10:53

Konu: Bireysel Yaratıcılık Ölçeği kullanım izni

Ölçek İzni Hk.

Gelen Kutusu

Esra Ergin 6 gün önce

Alıcılar: ben ✓

Sayın hocam,
Ölçeği kullanabilirsiniz, ekte bilgilerini gönderiyorum,
çalışmanızda kolaylıklar dileriz.

Arş. Gör. Esra ERGİN

TEIQue-ASF (6) (1).pdf

Merve Gürbüz 6 gün önce

Alıcılar: Esra ✓

Teşekkür ederim hocam. İyi çalışmalar.

27 Tem 2023 Per 14:31 tarihinde Esra Ergin
< şunu yazdı: